

01

Velkomstinformasjon

Del A

MODUL 1 VELKOMSTINFORMASJON

1. VEILEDER TIL KURSHOLDER

a) Innledning og begrunnelse for valg av tema

Barn har selvstendig rett til å bli hørt. På samme måte som voksne skal barn få en velkomstsamtale på et språk de forstår.

Informasjonen som gis i denne modulen, er av praktisk art, som husregler, sikkerhet, mottaksansattes rolle, fritidsaktiviteter i lokalmiljøet og den norske skolen. Det er også meningen at man i denne modulen skal fortelle om «Informasjonsprogrammet for barn og unge», som vi har valgt å kalle «Ung i Norge».

Fordi denne modulen er den første i informasjonsprogrammet, er det viktig å informere foreldre om hvilken type informasjon som vil bli gitt. Det er viktig å forklare at dette er et program som er for barn/ungdom, og ikke for dem, og at dette gjøres for å understreke barns selvstendige rett til informasjon. Det er utarbeidet et eget informasjonsopplegg for foreldrene, der de foresatte får en kort gjennomgang av innholdet i programmet.

Hvis det oppstår usikkerhet hos foreldrene, kan det være fornuftig å forklare at informasjonen som blir gitt, er ment å styrke barn og unges rett til å bli kjent med, og forstå, den kulturen de er nødt til å forholde seg til i den tiden de er i Norge. Det vil også bidra til at det blir enklere for dem å komme i kontakt med lokalbefolkningen, noe som vil være en verdifull erfaring å ta med seg videre i asylsøkeprosessen.

b) Mål

Informasjonen skal bidra til at barn og unge føler seg velkomne og finner seg til rette på mottaket. De skal også få informasjon om rettigheter og plikter knyttet til mottaksoppholdet, og bli kjent med tilbud i sitt nærmiljø.

c) Barnekonvensjonen

Barnekonvensjonen art. 3, 12 og 13

I denne modulen skal artikkel 3 fra Barnekonvensjonen tillegges særlig vekt:

TIL BARNETS BESTE Ved alle handlinger som berører barn, enten de foretas av offentlige eller private velferdsorganisasjoner, domstoler, administrative myndigheter eller lovgivende organer, skal barnets beste være et grunnleggende hensyn.

d) Tema

Vi har valgt å dele denne modulen i tre. Del A tenker vi oss gjennomført snarest mulig etter at ungdommen er kommet i mottak. Del B og C bør gjennomføres innen cirka en uke senere.

Del A Velkommen til mottak

- Mottaksansattes rolle, ansvar og taushetsplikt
- Husregler
- Tilbud i mottaket
- Økonomi (basisbeløp)
- Sikkerhetsmessige forhold (brannvern)
- Øyeblikkelig hjelp (politi, lege og brann)
- Omvisning på mottaket

Metodebruk:

- Manus brukes som samtaleguide.
- Hovedsakelig individuelle samtaler. Dersom det ankommer to eller tre ungdommer på samme dag med samme språk, kan en ha felles informasjon (maks tre personer).
- Informasjonen bør gis av særkontakt/ primærkontakt så langt det lar seg gjøre.
- Dialogbasert. Den som utfører samtalen, må legge vekt på å formidle informasjonen slik at det blir naturlig å stille spørsmål til den unge underveis for å sikre at den unge blir en aktiv del av samtalen, og på denne måte sikre at informasjonen blir forstått.

- Den unge tilbys noe å drikke. Det er viktig at denne samtalen blir holdt under rolige omgivelser, og at den mottaksansatte tar seg god tid.

I del B og C kan flere ungdommer med fordel delta samtidig i gjennomgangen.

Del B Skole og fritid

- Skole og utdanning
- Fritidsaktiviteter og tilbud i lokalsamfunnet
- Omvisning i lokalsamfunnet

Metodebruk:

- Gjennomgang av manus og visning av en PP-presentasjon av den norske skolen.
- Tid til spørsmål og sammenligninger med hjemlandet underveis.
- Filmsnutt om Seidefa fra Montenegro sitt møte med Norge.
- Rollespill om å få venner på skolen.

Del C Presentasjon av informasjonsprogrammet og Barnekonvensjonen

- Presentasjon av «Ung i Norge» og de fire «stolpene» i Barnekonvensjonen

Metodebruk:

- Manus og PP-presentasjon med innlagte diskusjonsoppgaver

2. GJENNOMFØRING

Tidsbruk, innhold og gjennomføring av arbeidsøktene

Del 1

Her foreslås brukt cirka to timer, hvor en time blir brukt til informasjon/samtale og en time til omvisning på mottaket. Omvisningen bør legges til et tidspunkt som passer best med hensyn til åpningstidene på resten av mottaket, slik at de unge kan møte de ansatte ved de enkelte kontorene.

Samtaleguiden kan fritt skrives om slik at innholdet tilpasses det enkelte mottak og lokale forhold.

En mottakssamtale for enslige mindreårige vil være vesentlig annerledes enn en mottakssamtale for dem som kommer sammen med familien, derfor har vi to forskjellige samtaleguider. **De to dokumentene finnes som Word-tekster bakerst i permen (vedlegg 23 og 24) og på DVD 1.**

Siste ark i «guiden» med viktig informasjon til den unge deles ut og settes inn i arbeidsboken.

Del 2 og 3

Disse delene kan gjennomføres som én arbeidsøkt, og vi foreslår at det settes av til sammen tre timer.

3. AKTUELLE EKSKURSJONER

I løpet av den første uken skal den unge få en omvisning i lokalsamfunnet.

- Politi, skole, bibliotek, trening, sentrum, butikker, ungdomsklubb med mer.

4. HENVISNING TIL SUPPLERENDE MATERIELL

- Plansjer over telefonnummer til brannvesen, politi og legevakt med bilde
- Husregler, skole- og fritidsaktiviteter også på plansjer med bilder
- Rømningsplaner

01

Velkomstinformasjon

Del B

VELKOMSTINFORMASJON, DEL B

Skole, fritid og lokalsamfunn

1. VEILEDER TIL KURSHOLDER

a) Innledning og begrunnelse for valg av tema

Det er viktig at barn og unge i asylmottak får en introduksjon til hvordan det norske skolesystemet fungerer. Dette for å gi dem en best mulig start på opplæringen. Samtidig bør mottaket gi informasjon om de begrensningene som gjelder tilbudet i videregående skole til dem som er over 16 år. Ifra 1. september 2010 ble det innført såkalt rett og plikt til opplæring som gjelder asylsøkere fra 16 til 67 år. Det vil si at unge som bor på asylmottak, har rett på 250 timer med norskundervisning på lik linje med voksne asylsøkere. Når det gjelder undervisning utover dette, avhenger det av hva kommunen eller fylkeskommunen er villig til å tilby. Flere kommuner i Norge gir et utvidet tilbud til barn og unge i mottak. Da søker skolene dekking av utgifter hos Fylkesmannen. Ved mange undervisningssteder foregår dette automatisk etter at de 250 timene er gjennomført. Asylsøkerbarn under 16 år har plikt til å gå på grunnskole.

Når det gjelder videregående skole, er det viktig å få fram at fylkeskommunene har ulik praksis for hvem som får tilbud om skoleplass. Her bør kursholder være oppdatert på hva som gjelder i fylkeskommunen der mottaket ligger. Kursholder må vite noe om hvem som får tilbud, og om det er skolen de går på (ungdomsskolen eller skolen der de får norskopplæring) som søker dem inn på videregående.

b) Tema

- I Skole og utdanning – lærerens rolle
- II Fritidsaktiviteter og tilbud i lokalsamfunnet
- III Omvisning i lokalsamfunnet

I – Skole og utdanning

Her er det skrevet et kort manus til hvert av lysbildene om "Utdanning". Det er også skrevet inn forslag til diskusjonsoppgaver underveis i presentasjonen.

Tema:

- Utdanningsnivåene i Norge
- Skoleplikt
  - o Komme presis
  - o Fraværregler
- Oversikt over fagene
- Arbeidsmåter
- Læringssyn
- Lærerrollen
- Skole–hjem samarbeid
- Betydningen av å lære norsk
- Om videregående skole (her får dere vurdere hvor mye dere vil ta med ut fra lokale forhold)

2. GJENNOMFØRING

Tidsbruk, innhold og gjennomføring av arbeidsøktene

Del B og del C kan gjennomføres i sammenheng i to deler à cirka 1,5 timer.

Metodebruk:

Del B

- Gjennomgang av manus og visning av PowerPoint .
- Tid til spørsmål og sammenligninger med hjemlandet underveis.
- Filmsnutt om Seidefa fra Montenegro sitt møte med Norge.
- Rollespill om å få venner på skolen (vedlegg 10).

Til kursholder:

DVD nr. 2 "Ny i Norge"

Her kan dere vise filmsnutten der Sejdefa Kurgas fra Montenegro i to klipp forteller om den første tiden i mottak og om hvordan det var å begynne på norsk skole.

Spørsmål:

Hva synes Seidefa var bra den første tiden i mottak? Hva syntes hun ikke var bra?

Hvordan syntes Seidefa det var å begynne på norsk skole?

Hva ville hun gjort annerledes?

MANUS TIL SKOLE

OM SKOLEN I NORGE

Nå skal vi ha en time der vi skal fortelle dere om den norske skolen. Uansett om dere blir værende i Norge eller må returnere til hjemlandet, er en god utdanning viktig for framtiden deres.

Det er viktig at dere er klar over at siden dere må lære norsk i tillegg til de vanlige skolefagene, så må dere regne med at dere kan måtte bruke lengre tid på utdannelsen enn norske ungdommer. Dere må kanskje også regne med å bruke lengre tid enn de norske elevene for å oppnå gode karakterer.

Men, en ting er helt sikkert: Hvorvidt du skal lykkes på skolen er det aller mest deg det kommer an på! Og da er det spesielt et godt råd vi vil gi deg, og det er at du lærer deg norsk så fort som mulig. Det er det beste du kan gjøre for å bli en del av det norske samfunnet, og det er det beste du gjør for å klare deg bra på skolen. Du skal senere få noen råd om hvordan du raskest mulig kan lære deg norsk.

En annen ting som det er viktig for oss å fortelle deg, er at det er skoleplikt i Norge. Det vil si at staten har bestemt at alle barn og unge mellom 6 og 16 år må gå på skolen.

Skoleplikt betyr også at du må være med på alle aktivitetene på skolen, og at alle fag er obligatoriske.

Dersom du er borte på grunn av sykdom, må skolen få beskjed. Elever har ikke lov til å være hjemme for å passe yngre søsken. Hvis mor og far er syke eller bortreist, må familien finne andre løsninger for barnepass.

Skoleplikt betyr også at dere skal komme presis til timene på skolen, og at dere skal ha gjort det skolearbeidet som læreren har gitt dere.

PP 1

Her er de temaene vi skal snakke om i dag (gjennomgå slik det står i PP-en):

PP 2 FIRE UTDANNINGSNIVÅER

Vårt utdanningssystem er delt i fire deler. Barnehagen er frivillig og gjelder opp til barna er seks år og begynner på skolen.

Grunnskolen består av barne- og ungdomsskolen og varer til ungdommene er 16 år.

Videregående skole (16–19 år) er ikke obligatorisk, og når dere er i asylmottak, har dere dessverre ikke krav på plass i videregående skole.

Etter videregående skole kan man søke seg inn på universitet eller høyskoler, der man får en yrkesutdannelse på høyere nivå.

PP 3

Her er en oversikt over alle fagene i skolen.

PP 4 GYMNASTIKK

Gutter og jenter er sammen i gymtimene. Elevene er mye ute uansett vær.

Dans er en del av gymnastikk- og musikkundervisningen.

Elevene dusjer etter gymnastikkundervisningen. Elevene skal lære å svømme på skolen, men på grunn av for få svømmehaller har elevene dessverre ikke svømming på alle klassetrinn.

Spørsmål til diskusjon:

Hva synes dere er det kjekkeste å gjøre i gymnastikktimene? Er det noe dere synes det er vanskelig å være med på?

PP 5 RLE – RELIGION, LIVSSYN OG ETIKK

I dette faget skal det gis kunnskap om forskjellige religioner og livssyn. Faget skal ikke være forkynnende.

Her kommer dere også til å lære mye om moral og etikk; det vil si hvordan vi skal være med hverandre på en god måte.

Foreldre kan be dere fritatt fra religiøse aktiviteter som julegudstjeneste og juletrengang.

PP 6 SPISEPAUSE

Det er veldig viktig at dere har spist frokost før dere kommer på skolen. Hvis ikke vil dere fort bli trøtte og slappe i løpet av dagen.

De fleste lager matpakke som de har med seg på skolen.

På mange skoler kan man få kjøpt melk eller juice. En del ungdomsskoler har kantine der en kan få kjøpt noe mat.

PP 7 VARIERTE ARBEIDSMÅTER

Det brukes mange ulike arbeidsmåter i den norske skolen.

Vi mennesker lærer på forskjellige måter, og i skolen forsøker lærerne å variere måtene dere jobber på.

Vi vil benytte anledningen til å fortelle deg om hvordan vi egentlig lærer.

PP 8 LÆRINGSSYN

Vet du hva som skal til for at du skal lære på skolen? Hvem er den viktigste personen i din læring? Det er faktisk deg selv.

Læreren og foreldrene kan legge til rette for at du skal lære, men det er du som må gjøre jobben. Derfor er det viktig at du er klar over dette:

- Læring er noe som skjer inni hver enkelt av oss, og læring er et arbeid som må utføres av den som skal lære.

Det er altså aller mest deg det kommer an på. Det er du som må lære deg selv det som skal læres, og det koster en innsats.

PP 9

Her er noen av arbeidsmåtene vi bruker i skolen: Læreren kan forelese.

PP 10

Læreren kan veilede enkeltelever eller grupper.

PP 11

Dere vil jobbe mye på data.

PP 12

Dere kan bruke bibliotek eller mediatek. Der kan dere låne fagbøker som dere kan bruke i skolearbeidet, eller dere kan låne skjønnlitterære bøker som dere kan lese på fritiden.

PP 13

En del av undervisningen foregår ute, og da må dere kle dere etter været.

PP 14

Etter temauker har man kanskje en utstilling.

PP 15

Eller noen ganger en framføring for de andre i klassen eller på skolen.

I den norske skolen tror vi at variasjon i undervisningen fører til at elevene holder oppe motivasjonen for det å gå på skolen.

PP 16

Nå skal vi snakke om den norske læreren. Alle elever har en kontaktlærer. Han eller hun har et spesielt ansvar for at du har det bra på skolen, og han eller hun er den foreldrene kontakter hvis de vil snakke med noen om det som skjer på skolen.

Kontaktlæreren kan du be om å få snakke med hvis du har det vanskelig på skolen, hvis noen er slem mot deg, eller det er ting du lurer på. Kontaktlæreren skal ha minst en lengre samtale med deg hvert halvår for å snakke om hvordan det går på skolen. Dette kalles gjerne elevsamtalen.

PP 17

Dere vil kanskje oppdage at de norske lærerne er mindre strenge enn lærerne i det landet dere kommer fra.

De norske lærerne er veldig opptatt av å lytte til elevene, og de prøver å se hver enkelt elevs behov.

Det er viktig at dere respekterer væremåten i den norske skolen, og ikke utnytter at lærerne er så elevvennlige.

Lærerne kan også noen ganger være med på morsomme aktiviteter sammen med elevene. Her er noen bilder fra en skoleavslutning på en skole i Bergen.

Lærere mot elever i basketballkamp.

PP 18

Lærere mot elever i fotballkamp.

PP 19

En innpakkingskonkurranse. Hvem klarer først å dekke læreren med toalett-papir?

Spørsmål til diskusjon:

Hva synes du om hvordan lærerne i Norge er med elevene?

PP 20**FORELDREMØTER**

Foreldrene inviteres til møter på skolen et par ganger i året. Der får de vite hvordan elevene arbeider i klassen, om de har et godt klassemiljø, og så videre.

PP 21**KONTAKTLÆRER**

To ganger i året innkalles også foreldrene sammen med eleven til en samtale med kontaktlæreren. Der snakkes det om hvordan det går med deg på skolen, hvordan du arbeider i de ulike fagene, og om hvordan du oppfører deg mot andre elever og de voksne på skolen.

PP 22**Støtteapparatet i skolen**

- På den enkelte skole er der en **helsesøster**. Det er en sykepleier med spesialutdanning. Hun eller han gjennomfører helseundersøkelser og vaksinasjoner, og han eller hun kan gi hjelp til elever med spesielle helseplager.

- Noen skoler har også **lege** noen timer pr. uke.
- Så lenge dere bor i mottak, er det helsesøster her som først veileder dere i helsespørsmål.
- Hver skole har også tilknytning til **psykologer og spesialpedagoger** som gir råd til elever som trenger spesiell hjelp.

PP 23

Det å lære deg godt norsk er det viktigste du kan gjøre for å bli integrert og for å klare deg godt i Norge. Dette kommer ikke av seg selv.

Spørsmål til diskusjon:

Hva kan du selv gjøre for å lære raskest mulig norsk?

Kursleder skriver opp forslagene på flippover.

Her er noen råd (hvis de ikke allerede er kommet på flippover):

- Vær mest mulig sammen med norske ungdommer på skolen og i fritiden.
- Følg godt med på skolen og gjør leksene dine godt.
- Delta på fritidsaktiviteter.
- Les norske bøker, tegneserier og se på norsk tv.

PP 24 TREÅRIG VIDEREGÅENDE OPPLÆRING, 16–18 ÅR

Til kursholder:
Her må du tilpasse informasjonen til lokale forhold avhengig av hvordan tilbudet på videregående opplæring er i din kommune?

Etter ungdomsskolen kan dere søke dere inn på videregående skole.

(PP 25–28, her står manus direkte i PP-ene)

PP 25 HVA ER VIDEREGÅENDE OPPLÆRING

- Videregående skole bygger på grunnskoleopplæringen (10 år) og fører fram til:
  - Studiekompetanse (leder til høyere utdanning)
  - Yrkeskompetanse (murer, elektriker, osv)
  - Eller kompetanse på lavere nivå
- Videregående opplæring gis vanligvis som 3 år i skole eller som 2 år i skole og 2 år i bedrift.
- Elever med yrkeskompetanse kan ta et tilleggsår og få studiekompetanse.

PP26 3 STUDIEFORBEREDENDE PROGRAM

- Idrettsfag
- Musikk, dans og drama, med programområdene
  - musikk
  - dans
  - drama
- Studiespesialisering med programområdene
  - forming
  - realfag
  - språk, samfunnsfag og økonomi

PP 27 9 YRKESFAGLIGE PROGRAM

- Bygg- og anleggsteknikk
- Design og håndverk
- Elektrofag
- Helse- og sosialfag
- Medier og kommunikasjon (med mulighet for studieforbereende Vg3)
- Naturbruk (med mulighet for studieforbereende Vg3)

- Restaurant- og matfag
- Service og samferdsel
- Teknikk og industriell produksjon
+ Påbygging til generell studiekompetanse

PP 28 VIDEREGÅENDE OPPLÆRING

- Søknadsfrist er i begynnelsen av mars.
Informasjon om videregående opplæring finnes på 17 språk:

www.vilbli.no

II – Informasjon om lokalsamfunn og fritidsaktiviteter

- 1 Gi nødvendig faktainformasjon om lokalsamfunnet, antall innbyggere, viktige

arbeidsplasser, transportsystemer osv.

- 2 Presenter viktige institusjoner, butikker og organisasjoner i lokalsamfunnet: Fretex, matbutikk, postkontor, bibliotek, apotek, legevakt, kulturkontor, idrettslag osv. Finnes et kart over området?
- 3 Presenter mulige fritidsaktiviteter for ungdommene, og inviter gjerne leder av idrettslag, teaterlag eller andre aktuelle samarbeidspartnere til mottaket for å legge fram sine tilbud.

III – Omvisning i lokalmiljøet

I denne økten er det naturlig at særkontakt/fadder viser ungdommen rundt i lokalmiljøet.

Modul 1B - Velkomstinformasjon

Skole, fritid og lokalsamfunn

PowerPoint 0

Om den norske skolen

- Skoleplikt i Norge
- Utdanningsnivåene i Norge
- Oversikt over fagene
- Læringssyn
- Arbeidsmåter
- Lærerrollen
- Skole – hjemmsamarbeid
- Betydningen av å lære norsk
- Om videregående skole

PowerPoint 1

Fire utdanningsnivåer i Norge

- Barnehage
- Barne- og ungdomsskole
- Videregående skole
- Høyere utdanning

PowerPoint 2

Fagene i barne – og ungdomsskolen

- Norsk
- Matematikk
- Engelsk
- Natur – og miljøfag
- Samfunnsfag
- Religion, livssyn og etikk
- Mat – og helse
- Kroppsøving (gymnastikk)
- Musikk
- Kunst & håndverk
- 2. fremmedspråk (u. skolen)
- Utdanningsvalg (u. skolen)

PowerPoint 3

Gymnastikk

PowerPoint 4

RLE – Religion, livssyn og etikk

PowerPoint 5

Spisepause

PowerPoint 6

Varierte arbeidsmåter

PowerPoint 7

Læringssyn

PowerPoint 8

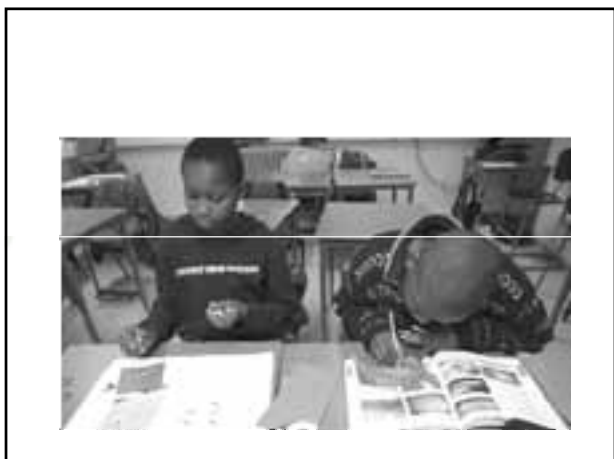
PowerPoint 9

PowerPoint 10

PowerPoint 11

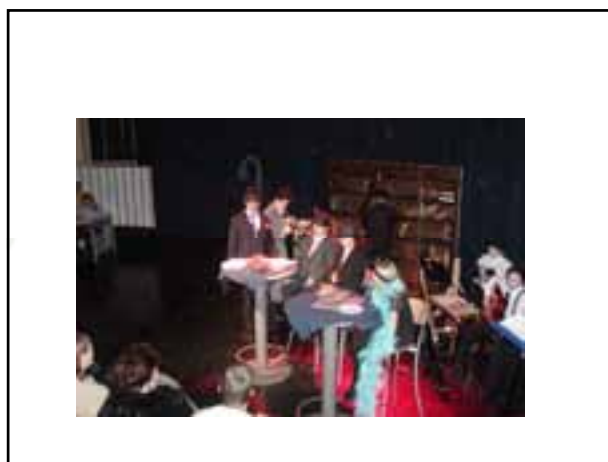
PowerPoint 12

PowerPoint 13

PowerPoint 14

PowerPoint 15

PowerPoint 16

PowerPoint 17

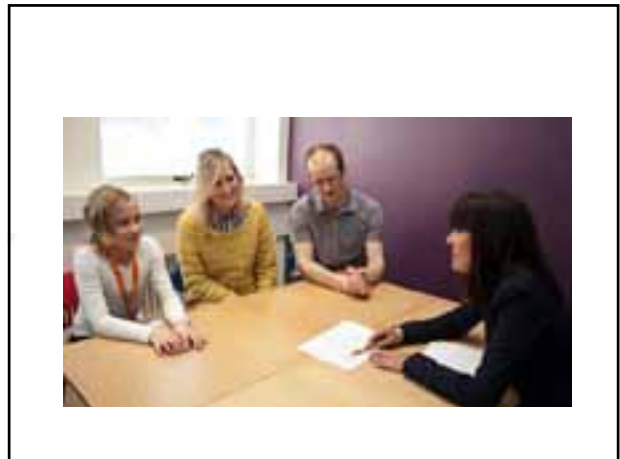
PowerPoint 18

PowerPoint 19

PowerPoint 20

PowerPoint 21

Støtteapparat i skolen

- Helsesøster
- Skolelege
- Pedagogisk – psykologisk veiledningstjeneste (PPT)

PowerPoint 22

Det er viktig å lære norsk

PowerPoint 23

3 - årig videregående opplæring (16 – 18 år)

- 3 studieforbereidende programmer
- 9 yrkesfaglige programmer

PowerPoint 24

Hva er videregående opplæring?

- Videregående skole bygger på grunnskoleopplæringen (10 år) og fram til :
  - Studiekompetanse (leder til høyere utdanning)
  - Yrkeskompetanse (jobb som murer, elektriker, osv)
  - Eller kompetanse på lavere nivå
- Videregående opplæring gis vanligvis som 3 år i skole eller som to år i skole og to år i bedrift.
- Elever med yrkeskompetanse kan ta et tilleggsår og få studiekompetanse.

PowerPoint 25

3 studieforbereidende program

- Idrettsfag
- Musikk, dans og drama med programområdene
  - musikk
  - dans
  - drama
- Studiespesialisering med programområdene
  - forming
  - realfag
  - språk, samfunnsfag og økonomi

PowerPoint 26

Videregående opplæring

- Søknadsfrist er i begynnelsen av mars
- Informasjon om videregående opplæring finnes på 17 språk:
  - www.vilbli.no
- Informasjon på flere språk

PowerPoint 27

Videregående opplæring

- Søknadsfrist er i begynnelsen av mars

Informasjon om videregående opplæring finnes på 17 språk:
www.vilbli.no

- Informasjon på flere språk

PowerPoint 28

PowerPoint 29

01 Velkomstinformasjon

Del C

MODUL 1 VELKOMSTINFORMASJON, DEL C

Kort presentasjon av Informasjonsprogrammet og Barnekonvensjonen

Tidsbruk, innhold og gjennomføring av arbeidsøktene

Denne økten kan gjøres direkte i forlengelsen av del 1B, og vi har beregnet en varighet på ca. 1,5 time

Metodebruk:

- Gjennomgang av manus og vising av PowerPoint-presentasjon med innlagte spørsmål og kommentarer.

Innledning

PP 1 VELKOMMEN TIL UNG I NORGE

Informasjonsprogrammet er laget som et kurs, og det er laget spesielt for deg mellom 12 og 18 år.

Det er to gode grunner til at vi har invitert deg på dette kurset. Den første og viktigste er at vi vil at du skal forstå mest mulig av det som skjer med deg og din familie i tiden i mottak. Vi vil gjerne at du skal føle deg velkommen hit, og at du skal få en god start på ditt opphold i Norge.

Den andre gode grunnen er at vi i Norge har lover som sier at vi skal informere barn og unge om ting som angår dem. Selv om vi har plikt til å holde kurs for deg, gleder vi oss til å gjøre det. Det er fordi vi tror det er viktig. Det gjelder selvsagt dersom det blir et langt opphold for deg, det vil si at du og din familie får bli her så lenge dere selv vil. Men det gjelder også dersom det blir en kortere tid i Norge fordi din familie ikke får opphold.

Dette siste, at dere får avslag, er både vondt og vanskelig å tenke på når dere har satt alt inn på å få bli. En god del av kurset kommer til å handle om akkurat det – nemlig retur. Vi vil at du skal forstå.

Norge er et fritt land, og folk får lov til å si akkurat det de mener. Alle kan kritisere regjeringens flyktningpolitikk. Og det er det mange som gjør. Noen roper høyt og sier at norske myndigheter er altfor strenge, og at Norge sender ut av landet barn og familier som er i stor nød. Andre skriver og roper ut at myndighetene er altfor

snille, at Norge tar imot for mange som egentlig ikke trenger det, og at staten ikke klarer å lage et godt liv for alle som er kommet til landet. Midt oppe i denne debatten har du og din familie landet i Norge. Men vi vil ikke at du skal miste håpet.

Vi vil at du skal få med deg så mye som mulig av verdi i den tiden du er hos oss. Vi vil at dere skal lære så mye som mulig mens dere venter på svar om opphold eller avslag. Det er målet med kurset vårt. Og du er hjertelig velkommen som en viktig deltaker. Uansett hvor i verden du kommer til å leve ditt liv, så er det du som er framtiden.

ARBEIDSBOKEN

Til dette kurset har du fått en arbeidsbok. Her skal du sette inn og ta vare på ting du lager selv, og ting du får av oss til å arbeide med. Etter hvert vil vi gi deg både informasjon og oppgaver som du kan sette inn i boken. Nå helt fra start foreslår vi at du skriver ditt navn på arbeidsboken, og at du lager, eller tegner, din egen, personlige forside.

Her er første oppgave: Skriv ned to ting som var viktig for deg å få vite etter at du kom i mottaket alene eller sammen med din familie.

KORT INTRODUKSJON TIL BARNEKONVENSJONEN

Nå vil vi snakke om noe veldig bra som har skjedd i verden. Egentlig to ting, og de henger sammen. Det første er FN, Forente nasjoner heter de på norsk, United Nations heter de på engelsk. Vet du hva de heter på ditt språk? Nå skal du få høre litt om FN.

Etter Hitler og den andre verdenskrigen i 1945 bestemte landene seg for at de måtte ha et møte. Nå ville de lage en forening hvor alle land var medlemmer. De ble enige om å lage FN. Det viktigste arbeidet til FN var at den skulle forsøke å hindre krig, for krig hadde verden nå fått nok av.

Hele 192 nasjoner ble medlem av FN. Det manglet bare to! Du kan finne på Internet hvem det var. FN ønsket egentlig å bli et VERDENSPOLITI som skulle få slutt på kriger. Det er ingen lett oppgave, men FN forsøker alltid å få lederne i landene som kommer i konflikt, til å snakke sammen i stedet for å starte krig.

FN gjør mange andre ting også. FN er veldig opptatt av barn og unge fordi de er nasjonenes og verdens framtid. Derfor har FN en egen organisasjon som skal hjelpe barn. Den heter UNICEF – FNs Barnefond. UNICEF har kontorer med hjelpearbeidere i alle land som trenger hjelp til barna. Særlig viktig er det å hjelpe fattige land som har hatt krig.

Gå på nettet og se om du klarer å finne UNICEF-kontorene i ditt hjemland.

UNICEF har også kontorer i alle de rike landene. De skal sende hjelp til de landene som trenger det. UNICEF NORGE gir flere hundre millioner kroner hvert år til disse landene.

Gå på nettet og ta en titt på det som står om UNICEF NORGE.

Men nå må vi snakke om det andre store som hendte i FN. I 1979 var det Barneår i FN. Da skulle alle landene snakke om hvordan alle barn i verden skulle få det bedre. Landene ble enige om at det var så mange ting som ikke var bra for barn at de ville lage en egen verdenslov for barn. Den loven kalte de Barnekonvensjonen. De brukte veldig lang tid på å skrive den for at den skulle bli så god som mulig. I november 1989, ti år etter at de begynte, var Barnekonvensjonen ferdigskrevet!

Før vi går videre, vil vi at dere skal skrive ned noen ord om det dere synes er det viktigste for at barn og ungdom skal få det bra i verden.

På dette viktige kurset har vi planlagt at du som er flyktning i mottak, skal få lære mye om din egen lov. Det er 54 artikler i Barnekonvensjonen, Nå i starten skal vi nevne de fire artiklene som FN

har bestemt skal være de viktigste. Vi kaller dem stolpene i Barnekonvensjonens plattform.

PP 1

De fire stolpene under plattformen er:

PP 2

1) DET ER IKKE LOV Å DISKRIMINERE BARN OG UNGE.

Det betyr at landene ikke har lov til å gjøre forskjell på folk. Det er ikke lov å diskriminere gutter og jenter, menn og kvinner, syke og friske, svarte og hvite, flyktninger og norske.

PP 3

2) ALLE BARN HAR RETT TIL LIV OG GOD OPPVEKST.

Det vil si alle barn i verden. Det betyr at alle land skal gjøre alt de kan for at barn skal overleve og vokse seg friske og sterke. Den loven blir vanskelig å holde i fattige land med krig. Derfor er det mange som flykter.

PP 4

3) ALLE BARN HAR RETT TIL Å BLI HØRT OG DE SKAL FÅ VITE OM TING SOM ER VIKTIGE FOR DEM.

Dette er den nyeste loven for barna i verden. Og den loven sier at det er vår plikt å holde kurs for dere som er nye i landet. Og norske barn skal også bli hørt.

PP 5**4) BARNETS BESTE SKAL BESTEMME MEST.**

Det betyr at barna er så viktige for et land og verdens framtid at alle lover og regler må passe på at omsorgen for dem er det viktigste av alt.

NÅ KOMMER VI TIL INFORMASJON OM SELVE KURSET

Et kurs, sånn som det du går på nå, kan også ligne en busstur. En tur på kursbussen. Det er en slags minibuss, og nå i starten kan dere tenke at vi tar dere med på rundtur og forteller dere om dette kurset. Vi skal stoppe på hvert kurssted, det vil si at vi skal snakke om det som skjer fra gang til gang. Som dere skjønner er vi i gang allerede. Vi er nå på slutten av det første stoppet, som heter velkomstinformasjon. Det neste vi skal snakke om, blir stopp 2, og det vi skal snakke om deretter, det blir stopp 3, siste stoppested heter stopp 10. Kurset skal først og fremst handle om det du trenger å vite om Norge og om det å være flyktning i Norge.

Nå kan du skrive ned i arbeidsboken tre ting du håper at vi kommer til å snakke om på dette kurset, og når vi i dag har kjørt helt til tiende stopp, kan vi se om vi fikk med noe av det du ønsket deg.

PP 6**ANDRE STOPP****VI VIL SNAKKE OM AT DU ER FLYKTNING**

Det du nå skal få høre om, heter asylprosessen. Det er viktig at du forstår hva den handler om. Den handler om alt det som skjer når norske myndigheter skal bestemme om dere skal få opphold i Norge. Dere vet sikkert allerede at noen som har kommet til Norge som flyktninger, får bli i landet, mens andre må reise ut. Det er selvsagt ikke hyggelig å snakke om at dere må reise igjen når alle håper at dere får bli. Men det er viktig for oss at dere forstår så mye som mulig av de lovene som er laget for å bestemme om opphold. Noen av lovene er norske, men det er også en verdenslov som sier at de som blir forfulgt og kommer til å leve i fare for sitt eget liv i hjemlandet, de skal få opphold. Alt dette skal vi forklare så godt vi kan. Nå kjører vi videre til neste tema på kurset.

PP 7**TREDJE STOPP****VI VIL SNAKKE OM DITT HJEMLAND**

De som har flyktet til Norge for å få opphold, har hatt det veldig dårlig i sitt hjemland. Likevel vet vi at det var trist å reise. Mange barn har fortalt at de lengter etter huset, hjemmet, besteforeldre, slekt og venner. Noen begynner å gråte fordi de måtte gi bort eller avlive hund eller katt når de dro. Det vi vet, er at de gode tankene om hjemlandet, hele barndommen din faktisk, blir viktig for deg resten av livet. Noen kaller disse minnene om hjemlandet, språket ditt som du ikke vil glemme, alle de gode menneskene som du alltid vil huske, for RØTTENE. Selv om det har vært så dårlige tider i et land at noen har måttet flykte, er det mye fint og mye bra i alle land. I alle land finnes det mennesker som er glad i hverandre. Der finnes slekten, de du har vokst opp sammen med, venner og kamerater, den fine naturen og så videre. Selv om det var mye dårlig å flykte fra, er det ofte mye bra å lengte tilbake til.

PP 8**FJERDE STOPP****VI MÅ SNAKKE OM RETUR**

Neste del av kurset handler om det som må skje hvis dere får avslag på søknad om beskyttelse.

Alle familier får en advokat til å hjelpe til med å gjøre det på den beste måten ved avslag. Det er viktig at de myndighetene i Norge som skal bestemme, får vite alt det vonde, vanskelige og farlige som hendte i hjemlandet. Til slutt kan det hende at myndighetene sier at nå har vi lest alt om din familie, vi har undersøkt hvordan det er på hjemstedet ditt, og vi har sett på flyktinglovene, og svaret er at det ikke er fare for liv og helse om vi sender dere tilbake. Dette skal vi snakke mye mer om når vi kommer på femte stopp.

PP 9**FEMTE STOPP****HER SKAL VI SNAKKE OM UNGDOMSTID OG FAMILIE**

Når voksne snakker til unge, er det ofte om alt som er farlig, og alt de voksne synes er dumt med de unge. På kurset med dere vil vi først og fremst snakke om at du bestemmer selv over ditt liv. Når det gjelder røyking, alkohol og annen rus som du blir tilbudt, står det ingen voksen ved siden av deg og sier «si nei». Du må si det selv. Det er mye spennende med det å være ung. Da skal man begynne å prøve livet på egne ben. Det er store forskjeller i kulturen både når det gjelder reglene for ungdomstiden og hvordan ungdom finner hverandre som venner og kjærester. På kurset vil vi snakke med deg om det og mye, mye annet.

Skriv ned i arbeidsboken om hvordan du tror du kan få norske venner. Kanskje har du fått en norsk venn allerede? Skriv om det også hvis du har fått en norsk venn.

PP 10**SJETTE STOPP****HER SKAL VI SNAKKE OM KROPP OG SEX**

Ble du forskrekket nå? Det ble du vel ikke. Det er faktisk de voksne som er mye reddere for å snakke om sex enn de unge. Grunnen til at samtalen om seksualitet og kropp er litt vanskelig i alle kulturer, er antagelig det alvorlige faktum at praksis kan resultere i et barn. Dessuten er det en annen ting også, det er alltid to om det. Og de må bli enige, og de må ville det begge to. Her er det mye vi trenger å snakke om!

Når tiden er inne, mann og kvinne vil leve sammen, og de ønsker seg barn, da er det selvsagt den store glede og slektens gang. Når man er ung, må man snakke om en del alvorlige temaer, som retten til å bestemme over egen kropp, overgrep er forbudt, og direkte voldtekt er veldig straffbart. Men vi vil ikke bare snakke om farene og det negative, vi i den voksne generasjon ønsker selvsagt at de unge skal få friske kropp og oppleve gledesfylt seksualitet i framtiden. Det blir viktig for oss å forberede dere på den norske åpenheten når det gjelder kropp og sex.

PP 11**SYVENDE STOPP****NÅ HANDLER DET OM HELSE**

Hodet og resten av kroppen er helsen din. Det er der det skjer. Skader på kroppen og sykdom i kroppen kaller vi fysiske skader og fysisk sykdom. Det betyr egentlig at det er synlig, og det går som regel an å gjøre noe med det. Noen ganger må man leve med sykdommen, men det går an å få medisinsk hjelp til å leve ganske bra. Når vi snakker om psykiske plager og psykiske sykdommer, handler det ofte om usynlige ting. Det er fordi det meste foregår i tanker og følelser. De som har opplevd krig, sorg og tap, flukt og frykt og usikkerhet, de har fått mange psykiske påkjenninger. Det kan man bli syk av. Heldigvis finnes det både medisiner og snakkeметoder som gjør at den syke kan bli både bedre og helt frisk etterpå. Alt dette skal vi snakke om på kurset.

En viktig sak er at kroppen kan bli friskere av riktig og sunn mat, det heter ernæring. Og så blir kroppen sterkere av aktivitet og sport. Det heter mosjon og trening. Det er viktig å ta godt vare på hodet og resten av kroppen fordi det er deg resten av livet. Vi tror du kommer til å synes at dette stoppestedet er veldig interessant.

PP 12**ÅTTENDE STOPP****SAMFUNNSLIV OG VERDIER – HER HANDLER DET MEST OM NORGE**

På dette stoppestedet skal du få vite mer om NORGESBUSSEN, både om trafikkregler, hvor den skal kjøre, og hva sjåføren og hjelperne, REGJERINGEN synes er viktig. Vi tror at dette kan bli interessant. Mest for alle som får opphold, fordi de skal være med på bussreisen framover. Men vi tror også at dere som må reise, kommer til å lære mye interessant som dere kan ha med dere resten av livet selv om det ikke blir i Norge.

FN har sagt mange ganger at Norge er blant verdens beste land å bo i. Det er sikkert derfor mange har valgt å flykte hit. Det vi kan si, er at Norge ikke er et perfekt land. Vi som folk og Regjeringen må hele tiden arbeide for det gode, at Norge skal bli bedre og bedre for folk. Og så må vi

hele tiden arbeid mot det onde. Det heter å arbeide for verdier. Drap, vold og all annen kriminalitet må vi motarbeide.

Norges folk er veldig opptatt av urett og urettferdighet. Det vil du forstå når du kan begynne å følge med på nyhetene. Vi tror dette stoppestedet blir både viktig og interessant for deg.

PP 13

NIENDE STOPP

SKAL HANDLE OM KONFLIKT

Vi skal starte med noe veldig viktig, og det heter konfliktløsning. Konflikter er ikke bare om dumme ting. De kan være veldig alvorlige. Du vet sikkert allerede at konflikter mellom land kan føre til det verste av alt, nemlig krig. Noen ganger bruker vi også ordet krig når det er konflikter mellom mennesker.

Konflikter mellom mennesker kan være alvorlige nok, men noen krig er de ikke. Det er mange som har arbeidet med å skape fred mellom land som kriger. De kalles fredsmevlere. Det er mange som

har arbeidet med å skape fred mellom mennesker som er i alvorlig konflikt. Noen blant de som har arbeidet for å løse konflikter, har skrevet bøker om hvordan de fikk det til. På kurset vil du få vite mye om forskjellige konflikter, men også få gode råd som du kanskje får bruk for i mange år, om hvordan man løser konflikter og kan samarbeide videre i stedet for å kjempe mot hverandre.

PP 14

TIENDE OG SISTE STOPP

HER HANDLER DET OM BARNEKONVENSJON – BARNAS VERDENSLOV

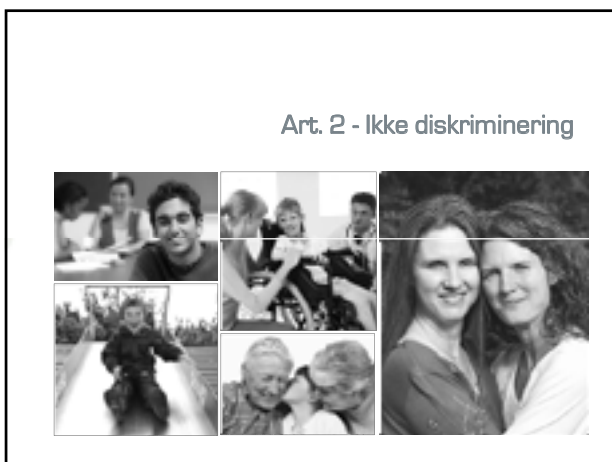
Barnekonvensjonen vil du få høre mye om underveis, og alt om når du kommer hit til siste stopp.

PowerPoint 0

PowerPoint 1

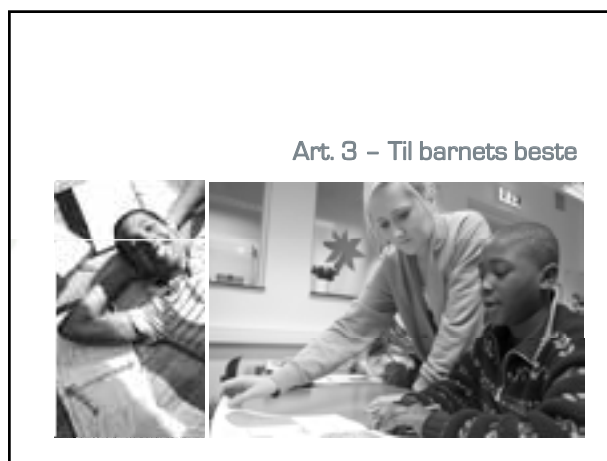
PowerPoint 2

PowerPoint 3

PowerPoint 4

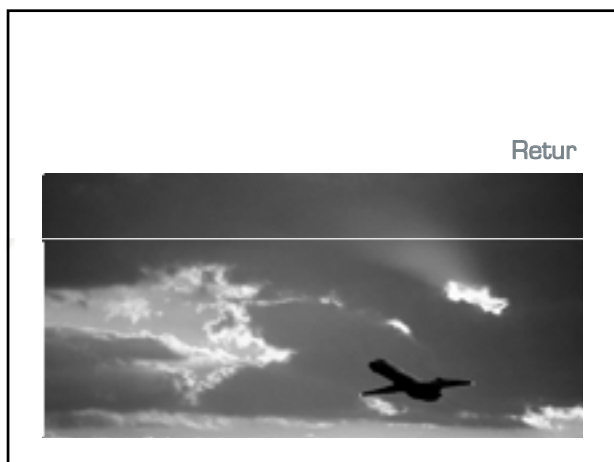
PowerPoint 5

PowerPoint 6

PowerPoint 7

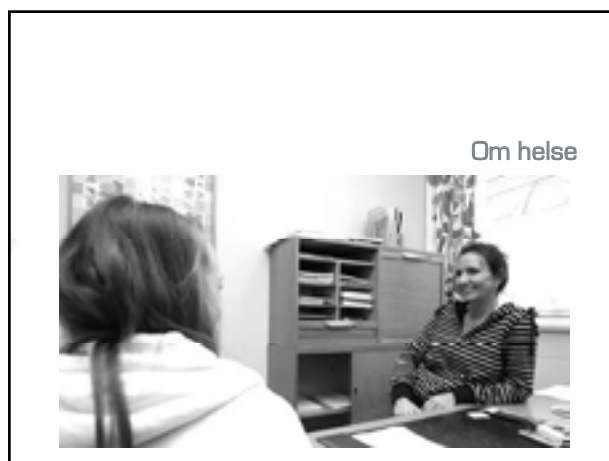
PowerPoint 8

PowerPoint 9

PowerPoint 10

PowerPoint 11

Samfunnsliv og verdier

Om konflikt

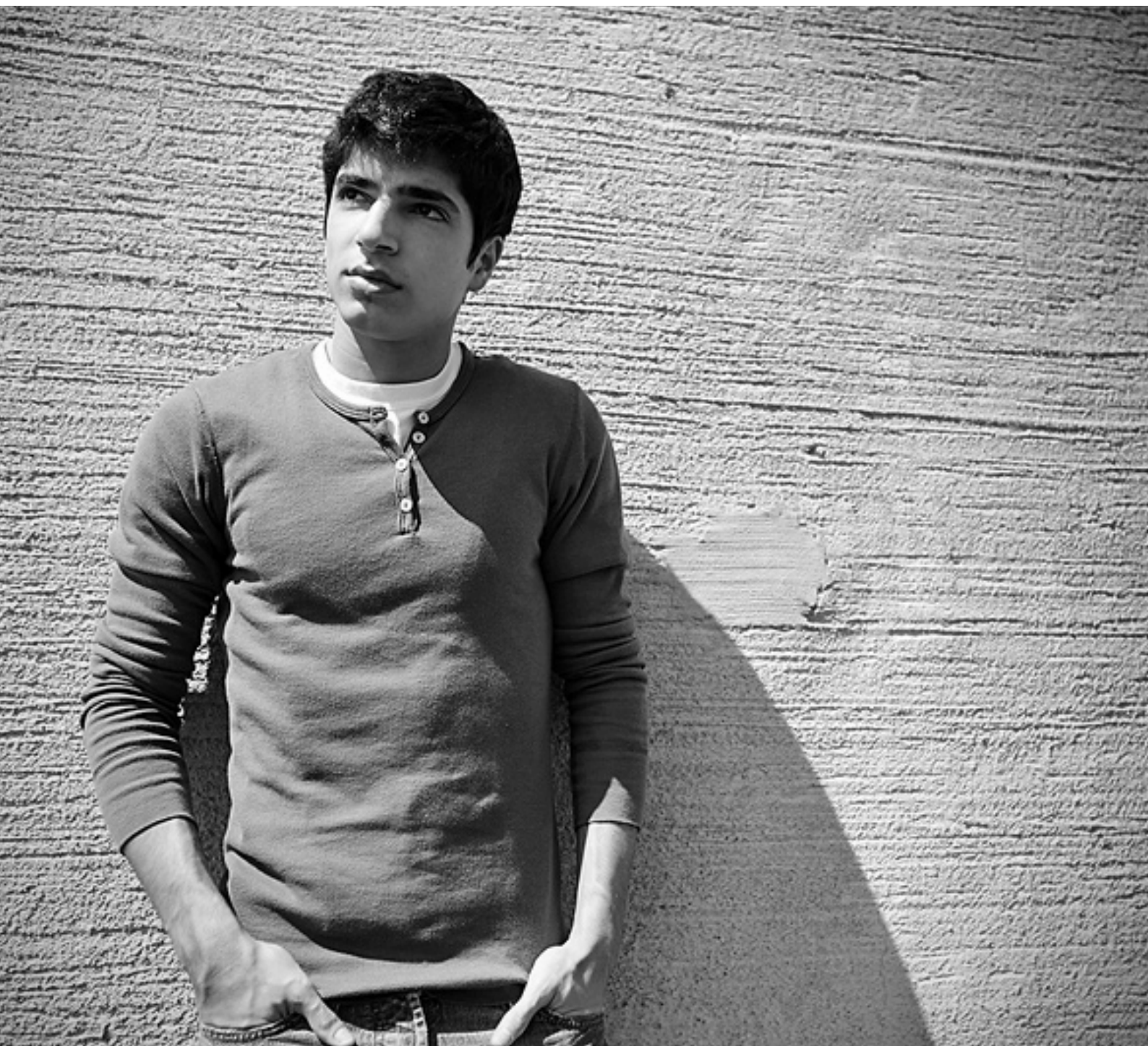
PowerPoint 12

PowerPoint 13

Om Barnekonvensjonen

PowerPoint 14

02

Asylprosessen

Asylprosessen

1. VEILEDER TIL KURSHOLDER

a) Innledning og begrunnelse for valg av tema

Asylprosessen er en periode i en asylsøkers liv hvor veldig mye står på spill. Enten barnet eller ungdommen er sammen med foreldrene, eller er en enslig mindreårig asylsøker, vil de ha behov for informasjon som er spesielt tilrettelagt, og som tar for seg temaer som er spesielt relevant for dem. Det vil si å ha oppmerksomheten rettet mot barns rolle i asylsaken.

Det er viktig å involvere barn/ungdom slik at de blir inkludert i selve prosessen. Det å passivt vente uten noen form for deltakelse, kan føre til usikkerhet og kan gi følelse av skyld dersom utfallet ikke går slik barnet/ ungdommen tror eller håper.

I 2008 kom forskningsrapporten «Å høre barn i utlendingssaker», som ser på prinsippet om barnets rett til å uttale seg i saker som vedrører det, og få synspunktene tillagt vekt. Barn berøres av utlendingsmyndighetenes avgjørelser i et stort antall saker, og rapporten slår fast at eksisterende lovverk og praksis ikke ivaretar barns uttalerett i alle sakstyper.

Endringen i asylgangen vil medføre at UDI er tilstede allerede under registreringen av en asylsøker hos politiets utlendingsenhet (OPU). Resultatet av aldersundersøkelsen av enslige mindreårige asylsøkere vil foreligge før det tas asylintervju.

Det kan være hensiktsmessig å informere de unge om norsk og internasjonal flyktningpolitikk, og i den sammenheng for eksempel invitere frivillige organisasjoner til å orientere om sitt arbeid ute.

b) Mål

Informasjon om asylprosessen skal bidra til å redusere usikkerheten rundt det å være asylsøker. Retten til informasjon skaper trygghet og øker kompetansen rundt egen livssituasjon.

c) Barnekonvensjonen

Art. 12,13,22

I denne modulen skal Barnekonvensjonens artikkel 12 vektlegges:

Å SI SIN MENING OG BLI HØRT: Barnet har rett til å si sin mening i alt som vedrører det og barnets meninger skal tillegges vekt.

d) Tema

- Aktører og roller: UDI, UNE, politiet, mottaksansatte
- Saksgangen
- Registrering/politiet
- Intervju – Utlendingsdirektoratet
- Opphold og bosetting
- Arbeidstillatelse
- Avslag (UDI, UNE)
- Konsekvensene av avslag og opphold
- Retur, tilbakevending, frivillig retur, uttransportering
- Menneskesmugling
- Ventetid
- Foreldres reaksjoner

2. GJENNOMFØRING

Tidsbruk og innhold i arbeidsøktene

Modulen foreslås å deles opp i to økter à 2 - 3 timer.

Første økt

- Ord for dagen
- Noen antatte sannheter og myter om det å være asylsøker. Gruppeoppgaver i forkant av forelesning for å avdekke uriktige oppfatninger/ myter og/eller bekrefte det som stemmer.

- Forelesning med innlagte diskusjonsoppgaver (PP 1-12).
- Gå igjennom svarene på gruppeoppgavene for å bekrefte eller avkrefte hva som er sannhet
- Case oppgave
- Avsluttes med utdeling av saksflytskjema til arbeidsboken (siste PowerPoint i presentasjonen).

Andre økt

- Forelesning med innlagte diskusjonsoppgaver (PP 13 - 24).
- Diskusjonsoppgaver i grupper og case
- Quiz med premie

3. FORSLAG TIL METODEBRUK

- Gruppeinformasjon, maks 3 språkgrupper.
- Informasjon gis i samlet i gruppe, men med mulighet for oppfølging individuelt
- Eksempler på dilemma som grunnlag for diskusjon i gruppen (vedlegg 10)
- Dialogspillet (se eksempler i vedlegg 12 – 15). Kursholder kan lage egne påstander til andre moduler.
- Se flere forslag til metoder i vedlegg 9 - 20.
- Vi har laget en ekstratekst i form av beretningen om familien Refuge der vi beskriver

asylprosessen fra start til mål i fortellingsform. Anvendelsen er opp til kursholder. Man kan lese den, gjenfortelle den, eller bruke deler av den. Vi har også tenkt at fortellingsformen kunne være en inngang til lavere alderstrinn, eller de som åpenbart har problemer med å ta inn kursopplegget (til slutt i dokumentet).

4. FORSLAG TIL SAMARBEIDSPARTNERE

- Politiet
- Information and Counselling on Return and Repatriation (INCOR)
- Flyktningrådet
- NOAS
- SEIF – Selvhjelp for innvandrere og flyktninger
- Røde Kors, oppsporingstjenesten
- Overformynderiet/Norsk Folkehjelp
- Advokatfirma
- Hjelpeverge

5. AKTUELLE EKSKURSJONER

- Besøk på eller fra UDIs regionkontor og/eller Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDI).
- NOAS
- SEIF – Selvhjelp for innvandrere og flyktninger
- Røde Kors, oppsporingstjenesten

- Overformynder/Norsk Folkehjelp
- Advokatfirma

6. MATERIELL

- Informasjon fra organisasjoner.
- På UDI sine nettsider vil du finne mye nyttig informasjon. Gjennomgang av e-læringsprogram under beskyttelse (asyl) anbefales.

7. NETTADRESSER OG LITTERATURENVISNINGER

- Informasjonsskriv om frivillig retur:
  - <http://www.udi.no/upload/Publikasjoner/Hjemreise/Tilbakevending/tilbake.pdf>
- Saksgangen i asylsaker
- 48-timersprosedyren
  - Grunnløse asylsøknader, kort intervju for å kartlegge årsak til ønsker om asyl.
- Dublin-prosedyren
  - Førstelandsregelen, alle skal få behandlet sin søknad i det første landet en søker asyl i.
- Prosedyren for enslige mindreårige asylsøkere
  - Asylsøker under 18 år som kommer til Norge uten foresatte, får oppnevnt hjelpeverge som skal ivareta rettssikkerheten.
- Tre-ukersprosedyren
  - Asylsøkere som kommer fra land som UDI normalt vil avslå asylsøknaden fra, skal få behandlet sin søknad innen 3 uker.
- Prosedyren for ordinære saker
  - Alle andre saker, varierende behandlingstid.
- Fakta-ark på 19 språk blant annet om asyl.
- Fakta-ark om asylprosessen - flere språk på UDIs nettsider.

Hva er beskyttelse (asyl)?, Hvem behandler søknaden?, Hva skjer når du søker asyl? Hvor lang tid tar behandlingen av søknaden?, Hva skjer dersom du får avslag? *Annen informasjon:*

EØS, Oppholdstillatelse, familieinnvandring, utdanning, statsborgerskap og visum

- UNHCR – De forente nasjoners Høykommissariat for flytninger FNs Flyktningkonvensjon av 1951 om flyktnings rettslige stilling – spørsmål og svar http://www.unhcr.se/no/Protect_qa_1951convention_no.html#1 Konvensjonens historie. Hvem er flyktning? Hvorfor er konvensjonen viktig? Hva inneholder FNs flyktningkonvensjon av 1951? Hvem beskytter flyktninger? Hvilke plikter har en flyktning? Hvem omfattes ikke av konvensjonen? Hva er midlertidig beskyttelse? Med mer.
- Utlendingsnemda
  - Hovedside: sakstyper – saksgang – praksis – statistikk - aktuelt – om UNE.
  - UNE behandler klager på avslag fattet av UDI.
  - Utenlandsforvaltningen har en egen fagenhet for landinfo.
  - Fagdepartementet for regelverk og politikk er Justis- og politidepartementet .
- Informasjon til asylsøkere om rettigheter og plikter gitt i ankomsttransitt, oversatt til flere språk.

Bøker

- H. Lidén, H. Rusten, M.F. Aarset (2008): Å høre barn i utlendingssaker. Oslo: Institutt for samfunnsforskning.

Beskrivelse av øktene:

Første økt

a) Ord for dagen

Ord for dagen er en innledning til dagens modul. Ord for dagen kan de unge få utdelt etter endt modul til å ha i arbeidsboken.

b) Gruppeoppgave

Hensikten med å begynne med en gruppeoppgave er å få de unge til å reflektere over hva de allerede kan. Vi vet at foreldre og unge hører mer på "sine egne" og andres erfaring i systemet og etablerer sine sannheter på bakgrunn av andres ofte feilaktige informasjon.

1. Hvem kan søke beskyttelse (asyl)?
2. Hvem bestemmer hvem som får opphold i Norge?
3. Hvem bestemmer hvem som får avslag?
4. Hvem kan få arbeidstillatelse?
5. Hvem er UDI?
6. Hvem kan få advokat?
7. Hva må en gjøre når en får avslag?
8. Hva vil det si å være "Dubliner"?
9. Hvem får beskyttelse (asyl)?

La de unge sitte i grupper på maks 5 personer. Gi dem 15 - 20 minutter på å svare på spørsmålene på et ark. Når de er ferdige legges arket med svarene bort. Dere skal gå gjennom dem etter forelesningen for eventuelt å avdekke gale oppfatninger/myter og/eller bekrefte det som stemmer.

c) Forelesning

Gå gjennom manus og tilhørende PowerPoint slides (PP 1 – 12).

d) Case (kan gjennomgås etter forelesningen).

Dublin Avtalen

Mohammad reiste fra hjemlandet sitt, Syria, sammen med Aisha, Ahmed og Ali. Da de etter en lang og farlig reise kom til Italia, ble Mohammad oppdaget av politiet. Han måtte avgj fingeravtrykk på politistasjonen. Etter noen dager fant han reisefølget sitt igjen og de dro videre til Norge. Da Mohammad registrerte seg hos politiet i Norge med fingeravtrykkene sine fant politiet raskt ut at

Mohammad hadde vært i Italia. Hva skjer med Ahmed nå?

Diskuter i grupper i 5 minutter, så tar vi svaret i fellesskap fra hver gruppe.

MANUS for "Asylprosessen"

ORD FOR DAGEN

Alle mennesker har lov til å reise fra landet sitt. Det kan ingen nekte dem. De kan bare bestemme seg. De kan bare si at nå vil jeg ikke bo og leve i dette landet lenger, nå reiser jeg. De må selvsagt ordne med noen papirer og saker, men det er helt greit. De trenger ikke si til noen hvorfor de reiser, de kan bare si adjø, hjemland! Slik er det i alle frie land. Slik er det i landet du har kommet til nå. Norge er ikke et fengsel.

Men noen land er faktisk det. De er ufrie land, og de kan nekte folket sitt å forlate landet. Da har de grensevakter med våpen som skal passe på at ingen flykter fra landet. Øst-Tyskland var et slikt fengselsland helt til 1990. I den Øst-tyske delen av Berlin bygget de til og med en høy mur. Da var landet blitt et skikkelig fengsel. Ville man ut, måtte man flykte, og det var livsfarlig. Heldigvis ble muren revet og folk kunne gå fritt, og nå kan de forlate landet sitt hvis de vil.

I alle frie land er det en åpen dør ut. Hvis den norske familien med mamma og pappa, Ola og Kari, og barna Jon og Anne, ville ut av Norge kan de bare dra sin vei. De kan for eksempel kjøpe flybilletter til mange land i Europa, og ingen spør dem om hva de skal der når de går inn i landet. De bare viser passet sitt. De får bare lov å være på besøk. Dersom de vil kjøpe hus for å bo og arbeide i landet, må de gå til politiet og si fra, og de må søke om å få lov, og de må regne med å få negativt svar. Når det gjelder det å få opphold, har mange land stengt døren på forhånd, de har bestemt det vi kaller innvandringsstopp. Hvis landet har bestemt innvandringsstopp betyr det at alle får nei til opphold. Hvis Ola og Kari vil besøke et land utenfor Europa, må de undersøke på forhånd om det er visumplikt. Hvis Ola og Kari ikke har visum, sender politiet dem tilbake med første fly. Det at du har visum, betyr ikke at du får lov til å bo i landet. Visum skal du få høre mer om på dette kurset.

Alle som har forlatt sitt land, sitt hjemsted, hus, slekt og venner for å søke beskyttelse i Norge, mener det veldig alvorlig. Som regel vet de som flykter til Norge ganske mye om mulighetene på forhånd. Det viktigste de vet er at Norge og de fleste land har plikt til å ta i mot mennesker i nød og livsfare. Mange land har skrevet under på en avtale om og lovet å beskytte de som har behov for det. Før noen flykter, har de ofte hørt om noen fra deres hjemland som har fått opphold, men de har også hørt om mange som er blitt sendt hjem igjen fordi de norske myndighetene mener det er trygt nok der de bor. De som har vært i mottak en stund, har også møtt de som har vært der lenge, kanskje flere år. De håper fortsatt på at de skal få positivt svar på sin asylsøknad til slutt. Dette kurset handler om den lange veien fra søknaden til det siste svaret. Den veien heter asylprosessen. Det er ikke så vanskelig å forklare hva som skjer, det vanskeligste er å forstå det. Vi skal gjøre vårt beste for at du og dere skal forstå det som nå skal skje på veien mot ja eller nei. Og vi har hele tiden i tankene hvor alvorlig dette spørsmålet er for deg og dine.

PP 2 Barnekonvensjonen artikkel 12. Å si sin mening og bli hørt.

Barnet har rett til å si sin mening i alt som vedrører det, og barnets meninger skal tillegges vekt. Dette betyr at både foreldrene deres og vi som jobber i mottak skal lytte til hva dere har å si i saker som angår dere. Det betyr ikke at dere alltid kan få viljen deres, men de synspunktene dere har i viktige saker skal komme frem.

PP 3 HVA BESTEMMER?

Mennesker fra alle land reiser til andre land, og de reiser mer og de reiser mye raskere enn før. Det er faktisk slik at de fleste flyr. Noen vil bare dra på ferie til et annet land, noen vil arbeide i et annet land, og noen flykter fordi det er nød og krig i hjemlandet. Når det ble så mange som ville flytte på seg, måtte landene lage regler. For 60 år siden, i 1951, laget FN regler for flyktninger. Reglene heter Flyktningkonvensjonen og de land som har godtatt den og skrevet under på avtalen, har plikt til å slippe inn flyktninger som søker opphold fordi de blir forfulgt og lever i livsfare i hjemlandet. Norge er et av landene som har lovet å gjøre det. Men dette betyr ikke at alle får lov til å bli i Norge likevel. Dette vil du få høre mer om senere.

Norge har også sin egen Utlendingslov. Der står det regler for hvem som får besøke Norge. En av reglene sier at noen mennesker fra utvalgte land må få tillatelse til å besøke Norge, denne tillatelsen kalles for visum. I utlendingsloven er det også regler om hvem som får lov til å komme inn i landet for å arbeide. Det er også to bestemmelser som er veldig viktig for dere, og det er bestemmelse nr. 28 om din rett til beskyttelse og bestemmelse nr. 38 som sier at noen kan få opphold selv om de ikke blir forfulgt i sitt eget land.

PP 4 HVEM BESTEMMER

JUSTIS- OG POLITIDEPARTEMENTET

Alle land må styres av en regjering. Sjefen heter som regel statsminister eller president. I Norge

blir de som skal styre valgt av norske statsborgere ved stortingsvalg hvert fjerde år. Det styret som er valgt, heter regjeringen.

Regjeringen har mange store kontorer som heter departement. Ett av de viktigste departementene for deg å lære noe om er Justisdepartementet. Sjefen der er minister og heter Knut Storberget (2011). Han er sjef for politiet, for alle lovene i landet, og så er han sjef for UDI som har ansvaret for flyktingene i Norge. Han skal passe på at alt som står i utlendingsloven blir fulgt, og at de flyktingene som søker beskyttelse får en rettferdig behandling. Han har mange gode hjelpere med kontorer rundt i landet, og den største heter UDI.

UDI

UDI heter egentlig Utlendingsdirektoratet og de skal snakke med alle som søker beskyttelse. De skal passe på at de som er beskyttet av Flyktningskonvensjonen og utlendingsloven får opphold. UDI vil prøve å finne ut hva asylsøkerne risikere å bli utsatt for ved en eventuell retur. Det er en vanskelig jobb, og de som får nei, det vil si et negativt vedtak om at de må reise ut av Norge, de kan klage på det til Utlendingsnemnda, eller UNE som vi bare kaller den. Sjefen for UDI heter Ida Børresen (2011).

UNE

Når advokaten til en flyktningsfamilie som har fått avslag på opphold sender inn en klage til UNE, har UNE flere jurister som kommer sammen og ser på saken en gang til, og de har erfaring som tilsvare dommere. Da kan det hende at de finner ut at UDI har vært for strenge og bestemmer at familien likevel får opphold. Det er likevel ikke så veldig mange ganger at UNE kommer til et annet resultat enn UDI.

PP 5 HVA SKJER HVOR?

POLITIET

En familie som flykter til Norge, må først gå til politiet. Der må personer over 14 år gi sine fingeravtrykk, og så får de et kort av politiet som beviser at de er kommet hit som flyktinger. De har da lov til å være i Norge til UDI eller UNE sier at de enten får lov til å bosette seg i Norge, eller at de må reise hjem igjen.

UDI

UDI har mange spørsmål til dem som har flyktet til Norge. For at UDI skal kunne bestemme om folk får bli i Norge eller ikke, må UDI finne ut hvorfor de flyktet og hvor farlig og dårlig det er på det stedet hvor de bodde. Da er det viktig at flyktingene som svarer snakker sant. Disse svarene skal flyktingen gi i noe som heter asylintervju. Dette er en samtale mellom UDI og flyktingen. Det er først og fremst voksne som må svare på disse spørsmålene. Barn som har foreldrene sine i Norge kan også få snakke med UDI dersom de har lyst til det, men de må ikke. Men hvis et barn kommer alene til Norge uten foreldrene sine, så må barnet snakke med UDI for at UDI skal kunne bestemme om barnet skal få være i Norge eller ikke.

Alle som kommer til Norge og søker beskyttelse, må fortelle politiet og UDI hvem de er, hva de heter, hvor gamle de er og hvor de kommer fra. Dette heter identitet. Det er viktig å snakke sant om identitet. Hvis noen lyver om sin identitet og det blir oppdaget, blir det vanskeligere å få ja på søknaden om beskyttelse.

PP 6 ULIKE MOTTAK

Transittmottak

Dette er det første stedet en asylsøker vil få tilbud om å bo, og de skal bare være der mens det blir foretatt helseundersøkelse og asylintervju. De får også besøk av NOAS, Norsk Organisasjon for Asylsøkere, som gir informasjon og svarer på spørsmål.

Ordinært mottak

Dette er et sted man flytter til etter at man har bodd på transittmottak. Her skal asylsøkerne bo mens de venter på svar på søknad om beskyttelse. Barn må gå på skole, de får tilbud om ulike fritidsaktiviteter, og familien får penger til mat og klær. På mottaket får man det man trenger i dagliglivet, men alle må delta selv også. Det gjelder både rydding, vasking, matlaging, deltagelse på møter og kurs. Det vil si at det finnes det vi kaller husregler for mottaket. Det er viktig at de blir fulgt.

Mottak for enslig mindreårige asylsøkere – EMA

De barn og unge som kommer som asylsøkere uten familie, bor på egne mottak. På disse mottakene bor man til man er blitt 18 år, mens man venter på svar på asylsøknaden. Dersom man får ja på søknaden må man vente på å få en kommune å bo i. Ved fylte 18 år må de enten over i voksenmottak, eller de må reise tilbake til hjemlandet. Noen vil få et begrenset vedtak som betyr opphold i mottak fram til de blir 18 år. De får da opphold på et mottak som driver med kvalifisering. På dette mottaket får de tilbud om skole med norskundervisning, engelsk, data og yrkesfag.

PP 7 ASYLMOTTAK

1. Å bo på et asylmottak er frivillig, det er et tilbud alle asylsøkere får mens de venter på svar på asylsøknaden. Her får du rom og tilgang til dusj, toalett og kjøkken.
2. Alle barn som bor på mottak har rett og plikt til å gå på skole. Mottaket arrangerer leksehjelp og fritidsaktiviteter etter skolen. Familier mottar penger to ganger i måneden som skal gå til mat, klær og andre utgifter i hverdagen. Enslige mindreårige mottar penger hver uke.
3. De som arbeider på mottaket heter mottaksansatte og de skal sørge for at du og din familie er trygge og at dere får det dere trenger. De som er ansatte har forskjellige oppgaver. Lederen kalles mottaksleder. De ansatte på mottaket har ikke fått noen opplysninger om hvorfor du og familien din kom til Norge. Dette er det bare politiet og UDI som trenger å vite. De vet bare hvor du kommer fra og hvilket språk du snakker. De ansatte kan ikke skrive brev til UDI for å hjelpe deg og familien med saken deres. Det er en sak mellom deg og UDI.

Kun for EMA:

Hvis du har kommet til Norge alene kan du få hjelp av advokat og hjelpeverge.

PP 8 HVEM ER ASYLSØKER & HVEM ER FLYKTNING?

En asylsøker er en person som kommer til et nytt

land og sier han eller hun trenger beskyttelse. Man kan komme alene enten som voksen eller barn, eller sammen med familien sin. Dersom asylsøknaden innvilges, får man status som flyktning. Dette betyr at man får tillatelse til å bli i det landet man kom til. Man har fått opphold.

Dersom man får avslag må man reise hjem. Asylsøknaden er blitt avslått.

PP 9 HVEM FÅR BESKYTTELSE?

I Norge har man en utlendingslov som sier hvem som kan få opphold, i denne lover er det to paragrafer som bestemmer den ene heter §28 Oppholdstillatelse for utlendinger som trenger beskyttelse (asyl). De som kan få beskyttelse er:

Til kursholder: Definisjon nr 1 er for de under 15 år og definisjon 2 for de over 15 år:

1. En flyktning er en person som er forfulgt i hjemlandet sitt fordi noen ikke liker personen på grunn av hudfargen deres, religionen deres, fordi man ikke er enig med de som bestemmer i landet man kommer fra eller fordi man oppfører seg på en måte som myndighetene i hjemlandet ikke liker.
2. En flyktning er enhver person som med rette frykter for forfølgelse på grunn av rase, religion, nasjonalitet, medlemskap i en spesiell sosial gruppe eller på grunn av politisk oppfatning, og befinner seg utenfor det land personen er borger av.

Med forfølgelse mener vi alvorlige brudd på menneskerettene eller andre alvorlige overgrep, som for eksempel seksuelle overgrep og annen grov vold. Det kan være at noen blir forfulgt av myndighetene i hjemlandet, eller av andre personer i hjemlandet.

Det finnes en annen mulighet til for opphold i Norge. Den heter sterke menneskelige hensyn. Det står skrevet i utlendingsloven § 38. Der står det at noen kan få opphold selv om de ikke trenger beskyttelse her i Norge. Hvis foreldrene er veldig syke, eller et barn har en sykdom som bare kan behandles i Norge, fordi det er dårlige forhold i hjemlandet, kan familien få

opphold. Det kan også være andre grunner. Men det er veldig strengt å få opphold i Norge etter denne regelen.

PP 10 DUBLIN II- FORORDNINGEN/DUBLIN-SAMARBEIDET

I mottaket har du kanskje allerede hørt de har snakket om Dublin, og du vet kanskje at det er hovedstaden i Irland. Grunnen til at de snakker om Dublin er at europeiske land hadde et møte om asylsøkerne der for tjue år siden, i mai 1990. Da ble de enige om at flykningene ikke fikk lov til å søke opphold i land etter land eller flere samtidig. Dersom de hadde fått avslag i ett land kunne de ikke bare reise til neste land. Da ble de sendt tilbake til det landet de startet i. Denne ordningen har fått navnet Dublin avtalen. Norge ble med i den avtalen for ti år siden. Det vil si at en asylsøker som for eksempel først har søkt om beskyttelse i Danmark, og deretter søker i Norge, må reise tilbake til Danmark og få søknaden sin behandlet ferdig der.

PP 11 SCHENGEN

De landene som har skrevet under Dublinavtalen er med også med i noe som heter Schengensamarbeidet. Schengen er en by i Luxembourg, og samarbeidet har fått dette navnet fordi det var her de bestemte en del felles lover når det gjelder for eksempel behandling av kriminelle. Det vil si at dersom man gjør noe kriminelt i Norge og blir sendt ut, betyr det at dersom en reiser videre til et annet land kan man bli kastet ut derfra også. Landene er: Belgia, Danmark, Estland, Finland, Frankrike, Hellas, Island, Italia, Latvia, Slovenia, Slovakia, Spania, Sveits, Sverige, Tsjekia, Tyskland, Ungarn og Østerrike.

PP 12 EURODAC

Eurodac er et elektronisk fingeravtrykksystem hvor alle som søker beskyttelse i de landene som er med i Dublin-samarbeidet får sine fingertavrykk registrert i. Alle personer over 14 år som har søkt om beskyttelse i et land, er registrert her. Dette gjøres for å identifisere hvilket land som skal behandle asylsøknaden, slik som du nettopp hørte. Dersom søkeren er registrert i Eurodac, eller andre opplysninger knytter søkeren til et annet medlemsland, ber UDI myndighetene i dette landet om å behandle søknaden om beskyttelse. Dersom

dette landet sier ja, blir asylsøkeren sendt tilbake til dette landet.

Andre økt

a) Forelesning med innlagte diskusjonsoppgaver (PP 13 - 26).

b) Diskusjonsoppgaver

1. Hvordan er det å være asylsøker i Norge?
2. Hva er vanskelig?
3. Hva lurer dere på?

c) Quiz

Sitt i de samme gruppene som tidligere og løs quiz.

1. Hva er UDI?
2. Hva er UNE?
3. Hva vil det si å være en asylsøker?
4. Hvem har rett på advokat?
5. Hva vil det si å være "Dubliner"?
6. Hva er Eurodac?
7. Hvem er Knut Storberget?
8. Hvem kan hjelpe deg med å finne familie og slektninger?
9. Hva står EMA for?

Manus til andre økt

PP 13 OPPSPORING

Dersom du har kommet bort fra familiemedlemmer på flukten, eller ikke klarer å få kontakt med mor, far eller annen familie der hjemme, kan du få hjelp av oppsporingstjenesten til Røde Kors. Ta kontakt med en mottaksansatt, og de vil hjelpe deg med å fylle ut et skjema som så sendes til Røde Kors. Røde Kors i Norge vil ta kontakt med Røde Kors/Røde Halvmåne i ditt hjemland og bruke de opplysninger du har oppgitt til å prøve å finne dem du leter etter.

PP 14 HJELPEVERGE

Alle som kommer til Norge uten foreldre og er under 18 år har rett på en hjelpeverge. Dette er en voksen person som skal sørge for at dine rettigheter blir ivaretatt. Hjelpeverger oppnevnes av kommunen.

Hjelpevergen skal ta viktige beslutninger for den mindreårige i foreldrenes fravær. I tillegg skal hjelpevergen se til at asylsøkeren får de tilbud og den oppfølging han eller hun har krav på.

PP 15 ALDERSUNDERSØKELSE

Der de ikke er mulig å fastslå med rimelig sikkerhet alderen til EMA, vil UDI gi tilbud om å gjennomføre en aldersundersøkelse. UDI spør om tillatelse til dette under asylintervjuet.

1. Tannundersøkelse gjøres av det Odontologiske fakultetet i Oslo. Tannlegen undersøker tennene og deretter tas det et røntgenbilde.
2. Håndrotsundersøkelse gjøres av Ullevål universitetssykehus. Legen tar et røntgenbilde av hånden og håndleddet til søkeren. Bildet sammenlignes med tabeller som viser skjelettmodningen innenfor tilsvarende aldersgrupper. Normal skjelettvekst er vanligvis avsluttet ved 19-årsalderen for gutter og ved 18-årsalderen for jenter.
3. Hensikten med aldersundersøkelsen er at du som EMA skal slippe at det er tvil om din alder; det vil si at UDI tror du har sagt at du er yngre enn du egentlig er for å bli godtatt som EMA. I tillegg vet vi og UDI at noen faktisk ikke vet hvor gamle de egentlig er. Det er viktig å finne ut alder fordi det har noe å si for hvilket mottakstilbud en får, og for hvilken klasse en skal gå i på skolen. Alt dette dreier seg om medisinske undersøkelser foretatt av dyktige fagfolk. De tar røntgenbilder av tenner og hender for å se hvor gammel kroppen din er. Til slutt skal en ekspert se på resultatet.

PP 16 VENTETID

Etter at asylsøknaden er levert, må man vente på svar fra UDI. Ventetiden kan være lang, alt fra 6 måneder til over ett år. I saker der vi har en reell EMA, skal saken være prioritert og ferdigbehandlet i løpet av seks måneder. I tiden mens du venter, er

det lurt å fylle dagene med meningsfulle gjøremål som skole og lekser, trening, og deltakelse i aktiviteter som arrangeres på mottaket og i lokalsamfunnet.

PP 17 ARBEIDSTILLATELSE

Du har ikke krav på en slik tillatelse, men UDI kan velge å gi deg en tillatelse hvis du:

- har vært til asylintervju
- har levert pass eller nasjonalt identitetskort som er godkjent av UDI
- ikke er omfattet av Dublin-prosedyren
- er over 18 år

Du kan få en arbeidstillatelse hvis du er over 15 år og foreldrene dine eller hjelpevergen din gir deg lov.

PP 18 ADVOKAT

Alle asylsøkere får oppnevnt en advokat som kan hjelpe dem med klagesaken når de har fått sitt første negative vedtak. Alle får da tilbud om hjelp i inntil 5 timer. Dette gjelder ikke for de som har en Dublin- eller en 48 timers sak.

For EMA: De aller fleste EMA får 3 timers advokathjelp før første vedtak. Advokaten bruker timene på å lese saksdokumenter, møte sin klient, og klage på en eventuell aldersundersøkelse som EMA mener er feil.

PP 19 ULIKE POSITIVE VEDTAK FRA UDI

- 1) Dersom UDI godkjenner ditt behov for beskyttelse på grunn av forfølgelse og fare for liv har du fått beskyttelse i Norge.
- 2) Dersom UDI finner at du oppfyller kravene til å få opphold på grunn av sterke menneskelige hensyn eller særlig tilknytning til riket, er det ofte fordi du eller noen i familien har dårlig helse, av hensynet til barna og fordi det er veldig vanskelige forhold på ditt hjemsted.

PP 20 AVSLAG

1. Klagerett

Hvis UDI avslår søknaden din og gir deg et negativt svar, har du rett til å klage på vedtaket. Det er UDI som behandler klagen din i første omgang. UDI vurderer da saken din på nytt. Hvis UDI ikke endrer vedtaket, blir klagen sendt til Utlendingsnemnda (UNE) for behandling.

2. Hjelp fra advokat

Hvis du ønsker å klage på vedtaket, sørger UDI for at du får en advokat som kan hjelpe deg med dette. Advokaten skal være en kontaktperson mellom deg og myndighetene (UDI). Advokaten skal for eksempel passe på at tidsfristene overholdes og at klagesaken din blir behandlet på riktig måte. Det er norske myndigheter som betaler for advokathjelpen du har krav på.

PP 21 UTSATT IVERKSETTELSE

UDI mottar klagen, og vil da bestemme om du kan bli i landet mens klagen blir behandlet. Dersom UDI bestemmer at du kan bli i landet, vil du motta en beslutning (et brev) som heter "utsatt iverksettelse" og du kan da bli i Norge mens klagen behandles. Deretter blir klagen din sendt over til Utlendingsnemnda.

PP 22 ENDELIG AVSLAG

Det er UNE som har siste ord. De kan enten si at UDI har vært for strenge, som du har hørt tidligere, eller de kan være enige med UDI. Dersom de er enige med UDI, kalles det et "endelig avslag" på din søknad. Du vil få en dato for når du må dra fra Norge. Dette kalles en "utreisefrist". Du må da reise ut av Norge og returnere til ditt hjemland, eller til et trygt tredje land. Norge ønsker at de som får et avslag reiser hjem frivillig og på egen hånd. Men det hender at noen ikke ønsker dette og da kan det hende at politiet må hjelpe til med å sende folk hjem, dette kalles for "tvangsreturnering".

De som må reise hjem kan be om hjelp fra en organisasjon som heter International Organization for Migration (IOM). EMA som ikke har kjente omsorgspersoner i hjemlandet kan ikke returneres med tvang før

fylte 18 år. Omsorgspersoner kan være foreldre, søsken eller annen slekt.

Det kan også i noen tilfeller bli aktuelt å returnere til et barnehjem, eller en annen form for omsorgsintitusjon.

PP 23 ETTER ENDELIG AVSLAG

Dette er dine valgmuligheter etter endelig avslag:

1. Frivillig retur = verdig retur. Du får støtte fra IOM (International Organization for Migration), har ingen gjeld til Norge. Skulle du etter en tid ønske å komme tilbake til Norge er det mulig. Hva man må gjøre for å komme tilbake avhenger av saken du har hatt tidligere, noe vi vil komme nærmere tilbake til.
2. Tvungen retur = uverdig. Politiet følger deg til ditt hjemland, du kan ikke komme tilbake til Norge og du har gjeld til den Norske stat. Dersom du ved en senere anledning ønsker å komme tilbake til Norge og ikke har betalt gjelden din kan du bli bortvist. Kan du betale gjelden har du mulighet til å få bli.
3. Nytt land i Europa. Du er allerede registrert i Eurodac og må leve i skjul for myndighetene i landet du kommer til. Blir du tatt, blir du sendt tilbake til Norge. Lett bytte for kriminalitet og utnyttelse.
4. Bo ulovlig i Norge – ingen rettigheter. Du får ikke penger eller medisinsk hjelp, må leve i skjul og i frykt for å bli tatt av politiet, og får ikke gå på skole.

PP 24 ASYLPROSESSEN

1. Du kommer til Norge, og registreres som asylsøker hos politiet.
2. Du overføres til ankomsttransitt.
3. Du intervjues av UDI, går gjennom helse undersøkelse og evt. aldersundersøkelse.
4. Antatt grunnløse asylsøknader avslås i løpet av 48 timer.
5. Du flyttes til et annet transitt mottak eller et ordinært mottak.

6. Asylsøknaden behandles, og behandlingstiden kan variere. Tiden det tar å behandle første vedtak kan ta fra seks måneder til ett år.

7. Søknader fra barn som kommer alene går raskest.

8. Du får svar på asylsøknaden din. Får du opphold, vil arbeidet med å finne en bostedskommune begynne (A). Får du avslag, kan du klage eller reise hjem (B). Du må klage innen 3 uker, og advokaten din vil hjelpe deg med dette. Hvis ikke UDI omgjør vedtaket vil saken gå videre til UNE. Hvis UNE avslår klagen, er vedtaket endelig, og du må reise hjem. Du kan gå til en sivil domstol, men du må betale dette selv. Er du enslig mindreårig har vi en lov som sier at du kan få en begrenset opphold tillatelse frem til du er 18 år på grunn av manglende omsorgspersoner i hjemlandet.

HISTORIEN OM FAMILIEN REFUG SOM FLYKTET FRA LANDET BALUBA TIL LANDET HARMONICA. I fortellingsform har vi laget en historie om asylprosessen fra start til mål.

Familien Refug bor i landet Baluba og hovedstaden heter Koas. Faren som heter Sir ble gift med Miss og de fikk to barn som nå er 14 og 16 år. Jenta heter Sjarm, og hun er 14. Gutten heter Win, og han er altså 16. Faren, Sir kjører lastebil, og Win har sluttet skolen, og han er hjelpemann på pappas bil. Det var nødvendig for at de skulle få nok penger.

Sjarm har sluttet skolen for flere år siden fordi det ikke var mer skole for jenter i landet Baluba. Hun og moren arbeider på en systue, men de tjener veldig lite enda de arbeider lange dager. De bor i et dårlig hus og veldig mye av pengene de tjener må de spare til vinteren som er veldig kald i landet. Og fordi huset er dårlig må de bruke mye strøm og kjøpe veldig dyr olje til alle de ekstra ovnene de må skaffe seg.

PP1

Pappa Sir sa en dag de sitter rundt bordet og snakker om situasjonen i landet: "Vi lever et elendig liv. I fjor var det fire mennesker som frøs i hjel her i blokka vår." Moren Miss ble lei seg og dårlig, og hun måtte gå og setter seg i stuen. Sjarm fulgte etter henne inn på soverommet for å trøste henne. Da sa moren: "Jeg tror vi må flykte fra dette landet. Pappa lever et farlig liv også. Han er med i et hemmelig parti hvor de snakker om at landet vårt må få nye lover og ny president. Noen av vennene hans har kommet i fengsel. Dette må du aldri snakke om!"

PP2

Ute på kjøkkenet sitter pappa og Win igjen. De spiser uten å si noe, men så sier Win: "Hvorfor flykter vi ikke fra dette Baluba landet? Det gjorde jo de som bor på den andre siden av gaten her." Pappa forteller at han og mamma har snakket med onkel Yus som arbeider i politiet, og han kan hjelpe de til nabolandet Krazy. Da blir Win helt forskrekket og utbryter: "Men der er det jo enda verre enn her!" Pappa forklarer at de skal ikke bo der, men de kommer aldri til å få anledning til å fly ut av Baluba, derfor må de komme seg til nabolandet og fly derfra.

PP3

"Men hvor skal vi reise, da?" Sier Win. Pappa har hørt om, og lest om og så kjenner han noen fra Baluba som han har fått hemmelige brev fra, og de bor i det nye landet pappa vil at de skal flykte til. Landet heter Harmonica. Det er et veldig bra land. Det er trygt i landet. Det er et rikt land, og de trenger folk som kan arbeide, for eksempel trenger de veldig gode sjåførere til buss og lastebil.

PP4

Pappa sier at de skal dra til det landet, men så sier han: "Vi har et problem. Og det er at ingen fra vårt land kommer inn i det landet uten visum. Visum er det samme som å få et stempel i passet om at myndighetene i Harmonica har sagt ja til at vi reiser inn i landet. Det får vi aldri, fordi de ikke vil slippe inn i landet de som kommer fra fattige land, eller de som de tror vil bli flyktninger. Det med visum har de funnet på for å stoppe dem, så de ikke kommer inn." Da tenker Win at det ikke blir noe av det likevel, men så begynner pappa å snakke igjen.

"Men vi har fått fikset noen falske pass så vi kommer med på flyet til Harmonica, og før vi kommer fram dit, kaster vi alle reisedokumentene våre. Når vi har landet må vi til politiet fordi vi ikke har visum, og da kan vi si at vi søker om asyl i Harmonica. Det å søke asyl er det samme som å be om oppholdstillatelse i landet. Da må vi si at vi er flyktninger fordi det er farlig for oss å leve i Baluba."

PP5

Win ser forskrekket på pappa. Han tenker at det faren forteller betyr at de kommer til å gjøre noe

ulovlig. Han vet jo allerede at det med å kjøpe falske pass ikke er lovlig. Han tør ikke spørre pappa direkte, men han kjenner at han er blitt urolig. Han har vært redd for at pappa skulle bli tatt av politiet og satt i fengsel sånn som fedrene til kameratene hans. En av de som ble satt i fengsel var faren til bestevennen til Win, og han har snakket om at han tror de har drept faren hans i fengselet. Da tenker Win at det er bedre at vi gjør noe ulovlig for å komme bort enn at pappa blir drept.

PP6

Inne i stuen har mamma Miss fortsatt å fortelle datteren Sjarm noe om at de skal flykte fra Baluba fordi det er farlig å bo der, og fordi det aldri vil bli noen god framtid for barna. Hun må ikke snakke med noen om det, men om ikke så lenge skal de bli kjørt natt og dag til landet Krazy, og derfra ta fly til et land som heter Harmonica. Miss forteller ikke datteren sin alt det faren fortalte til Win. Det med de falske passene, og at de skal kaste dem før de lander i Harmonica.

PP7

Fjorten dager etterpå sitter de faktisk på flyet til det nye landet. Det hadde nesten gått galt et

par ganger underveis, men pappa hadde vist et falskt brev fra politiet i Baluba. Det hadde onkel Yus laget, og da hadde de kommet gjennom den farlige kontrollen. De hadde fått problemer i landet Krazy også, men da hadde pappa bare betalt dem penger. Familien Refug, Sir, Miss, Sjarm og Win, er på vei til det nye landet. Pappa har bestemt at de skal snakke lite sammen på flyet. De skal bli så lite lagt merke til som mulig. Flyet skal lande i en by som heter Frankfurt, der skal de vente noen timer i noe som heter transit til flyet til Harmonica er klart for avgang. Pappa sier at han er ikke trygg før de lander i Solo, det er navnet på hovedstaden i Harmonica. På den siste turen fra Frankfurt til Solo, ser Win som sitter med pappa at han driver og ødelegger passene og river i stykker papirer som han skal dra ned på toalettet på flyet. Han sier ikke noe, og han har ikke tenkt å si noe til søsteren sin heller om det ulovlige de har gjort for å komme inn i det nye landet.

PP8

Da de går fra flyet i Solo, går de til kontrollen og sier de er flyktninger, og det er politiet som nå tar seg av familien Refug. De virker snille og greie, og de snakker engelsk med pappa. Win og Sjarm står nå sammen bak de voksne, og de hører de sier noe om transit. Sjarm blir redd og ser på ham og sier at hun er redd de blir sendt tilbake. "Det kan de ikke, fordi vi har ikke pass lengre, men hysj dette må vi ikke snakke om!"

Bagasjen deres blir nøye kontrollert i tollene, og så sier politiet at de skal bli kjørt til et mottak, det heter transittmottak fordi de skal bare være der en kort tid mens det blir ordnet med papirene de trenger. Etterpå kommer de til å få tilbud om å bo i vanlig flyktningmottak mens de arbeider med søknaden om opphold og mens de venter på svar.

I transittmottaket bor alle i familien Refug på ett rom med køyesenger, og maten serveres i en stor sal. Allerede første dagen treffer de noen som har flyktet fra Baluba, og derfor snakker samme språk. En av mennene går tur med pappa, og både Win og Sjarm vet at de skal snakke om noe de ikke vil at andre skal høre.

PP 9

En dag går Win og Sjarm for seg selv også og da spør hun plutselig: "Jeg vil at du skal fortelle meg alt jeg ikke vet om hvordan vi ble flyktninger til dette landet, og om alt det ulovlige. Win forteller henne alt om passene og om pengene de har betalt for å bli smuglet ut, og hun begynner å gråte. "Vi er blitt forbrytere!" sier hun. "Vi er kriminelle! Jeg vil heller fryse i Baluba!" Da sier Win: "Pappa sa at det ikke er galt å redde livet så lenge en ikke skader andre. Det mener jeg og. Pappa sa at de fredlige landene som skulle ta i mot mennesker i nød, har gjort oss til lovbrøyttere når de hindrer oss i å komme inn i landet for å søke asyl." "Jeg vet ikke hva asyl er, er det ingen som forklarer oss noe, vi er jo nesten voksne," sier Sjarm.

Dagene går, alle fire blir undersøkt grundig av doktor og helsesøster, og det viser seg at de er helt friske. De må også svare på mange spørsmål om hvor de kom fra, om situasjonen der, hvor farlig det var. De forteller alt, mest spør de pappa, men mamma og Sjarm og Win blir også spurt. Pappa har sagt at de ikke må si noe om passene og det de har kastet. En dag får de vite at de kan få bo i et mottak som i en by i Harmonica som heter Heven. Den ligger langt borte fra Solo, og de reiser nesten hele dagen med tog.

PP 10

Win og Sjarm har begynt å lære seg mange nye ord på harmonisk. De kan si takk, god dag, hvor mye koster det, har du klokke – nei hvor mye er klokken, når går bussen, vi skal på skolen, og mange flere. De skal gå på skole i Heven, og det gleder de seg til, veldig, selv om de ikke kan språket ennå.

Den første kvelden i Heven Mottak får de mat laget av noen fra deres eget land. De har vært i mottaket lenge, og mamma og pappa snakker mye med dem. Win og Sjarm sitter og hører, men de forstår ikke så mye selv om det er på deres eget språk.

PP 11

Når de er kommet for seg selv og sitter rundt bordet og drikker te og kaffe, ser Sjarm at mamma og pappa ser veldig trøtte ut. De har nesten sunket sammen på en måte, de ser ganske gamle ut, enda de ikke er det. Hun synes synd på dem fordi de har så mange problemer, og hun begynner å gråte.

PP 12

Win som også nesten er på gråten setter seg nærmere henne og klapper henne på skulderen. Da tørker Sjarm tårene og sier: "Nå vil jeg vite hva asyl er for noe, hvorfor det er så vanskelig å få asyl, hvorfor vi må snakke med politiet hele tiden, og alle de andre som skal vite alt!" Pappa ser nesten sint ut, men mamma bryter inn og sier: "Ja, det skal du få vite i dagene som kommer, men akkurat nå er vi alle for slitne og trøtte. Vi kan begynne å snakke om det i morgen, og så sa de vi møtte at det er et eget kurs for ungdommer her, for alle mellom 12 og 18, og da skal dere får forklaring på alt dere spør om som gjelder asyl i landet Harmonica. Men i morgen skal vi fortelle dere det vi vet."

PP 13

Neste dag har de det mye bedre og de har bestemt at de skal ha snakketid hver gang de trenger det. De har valgt å kalle det husmøte. Akkurat nå sitter alle rundt bordet, spiser kjeks og drikker juice og snakker om asyl. Pappa begynner.

"Dere vet jo at det er derfor vi er her. vi orket ikke lengre å bo og leve så dårlig som det var hjemme i Baluba. Nå har de snakket med oss i UDI. Det er

de som bestemmer om vi skal få opphold i Norge. Vi fikk hjelp av advokaten og nå har vi fortalt hvor farlig det var for meg å fortsette å leve i Baluba, og at kameratene mine er blitt arrestert og at vi er redd for at noen er blitt drept. Advokaten sier at han tror vi kan få opphold. Det er det som heter asylsøknad. Nå går vi inn i det som er ventetiden. Vi får prøve å gjøre det beste ut av den.”

PP 14

Da spør Sjarm: ”Hvor lenge må vi vente da? Det var jo noen som hadde vært her i flere år. Må vi også vente i flere år, da tror jeg at jeg blir gal. Hvis jeg skal ha hjertebank hver dag posten kommer!”

Mamma sier: ”De sa i norske nyheter at det tok over et halvt år å vente på svar. Så det er viktig at dere tenker at det er bra å gå på skolen, og at vi lærer oss så mye norsk som mulig, for vi har jo godt håp.”

Dagene går for familien Refuge, ungdommene går på skolen, deltar i fritidsaktiviteter, får de første norske venner, og de blir invitert på turer med dem.

Det kan gå dager og uker uten at de snakker noe særlig om opphold. Mamma og pappa virker slitne innimellom, men de går også på kurs og de gjør mye i mottaket for at det skal bli bedre for alle som bor der.

PP 15

En dag ringer advokaten og sier at han har fått brev fra UDI og der står det at de får avslag. De får ikke opphold i landet Harmonica fordi det ikke er godt nok bevist at pappa er forfulgt og i fare i hjemlandet Baluba. Men advokaten tror det er håp dersom de kan bringe ny informasjon om vennene til pappa som er tatt av politiet. Hvis de kan bevise at det er alvorlig for dem, sier UDI at det kan bli vurdert på nytt. Det vil si at det bare er et halvt nei de har fått. Pappa melder fra til advokaten at de vil prøve å skaffe bevis ved hjelp av onkel Yus. Han er mamma's bror og arbeider i politiet. Han er i trafikkpolitiet så han har ingenting med slike saker å gjøre, men han skal prøve hos kamerater i politiet. Han må være veldig forsiktig for det kan være livsfarlig for ham å få tak i opplysninger om personer som er fengslet for ulovlig, politisk arbeid.

PP 16

Det blir mange og lange uker med ventetid i mottaket, men en dag kan de sende ny, skremmende informasjon til UDI. Bare én av pappas kamerater er i live og han har flyktet nord i sitt eget land og lever i skjul der.

PP 17

Det blir en gledens dag for familien Refuge når det siste brevet fra UDI kommer om at de har fått opphold. Når de sitter rundt bordet i mottaket i den norske byen Heven, er de unge likevel litt triste fordi bestevennene deres gjennom hele tiden i mottaket har fått endelig avslag. De fikk først to avslag fra UDI. Da klaget de til UNE. Advokaten hjalp dem med nytt brev og fikk fram nye opplysninger om at moren i familien var veldig syk. De ventet lenge på svaret fra UNE fordi det var så mange som skulle ha behandlet klagene sine. Og nå, to dager før familien Refuge fikk opphold, fikk vennene melding om at de måtte reise ut av Norge. De hadde grått mye sammen med Sjarm og Win. Win sier at det vanskeligste blir å fortelle vennene om at de har fått opphold.

PP 18

Når de sitter rundt bordet, som de har gjort så mange ganger, sier moren: "Ja, nå vet dere hva asylprosessen er. Først må vi til politiet og bli flyktning. Så sier far: "Så må UDI intervju oss om situasjonen i hjemlandet." Da sier Win: "Så fikk vi avslag, og så fikk vi nye bevis, og så fikk vi bli."

Da spør Sjarm: "Dersom vi hadde fått et avslag til fra UDI, hadde dere klaget til UNE da?" Da sier mor: "Det hadde vi nok, de fleste gjør det, vi kunne ikke gitt opp før vi hadde prøvd siste mulighet, selv om sjansene for å få ja hadde vært små."

PP 19

Modul 2 - Asylprosessen
 Fra ankomst til opphold eller avslag

PowerPoint 0

Barnekonvensjonen artikkel 12
 Å si sine meninger og bli hørt

Barnet har rett til å si sin mening i alt som vedrører det og barnets meninger skal tillegges vekt.

PowerPoint 1

Hva bestemmer?

Flyktningkonvensjonen

- Vedtatt av FN i 1951
- Definerer flyktningbegrepet
- Fokus på menneskerettigheter

Utlendingsloven

- Bestemmer utlendingers opphold og adgang til Norge

PowerPoint 2

Hvem bestemmer?

PowerPoint 3

Hva skjer hvor?

- Politiet
- UDI

PowerPoint 4

Ulike mottak

- Transittmottak
- Ordinært Mottak
- Kvalifisering

PowerPoint 5

Asylmottak

- Frivillig botilbud
- Rettigheter og plikter
- Mottaksansattes rolle

PowerPoint 6

Hvem er asylsøker & Hvem er flyktning

PowerPoint 7

Hvem får beskyttelse?

PowerPoint 8

Dublin II - forordningen

PowerPoint 9

Schengen

PowerPoint 10

Eurodac

PowerPoint 11

Ulike positive vedtak fra UDI

1. Beskyttelse (Asyl)
1. Opphold på grunn av særlige menneskelige hensyn eller særlig tilknytning til riket

PowerPoint 18

Avslag / Negativt vedtak

1. Klagerett
2. Hjelp fra advokat

PowerPoint 19

Utsatt iverksettelse

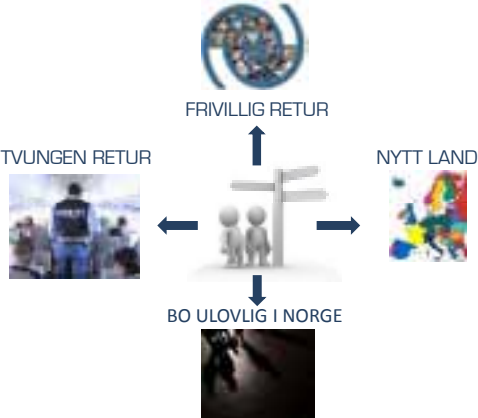
PowerPoint 20

Endelig avslag

Hva skjer nå?

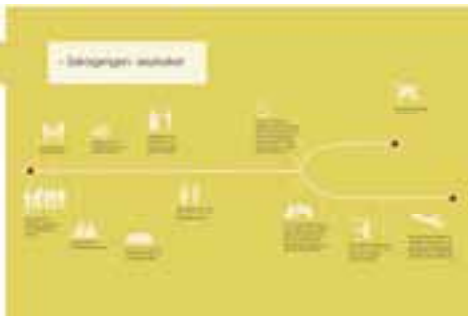

PowerPoint 21

PowerPoint 22

Asylprosessen

PowerPoint 23

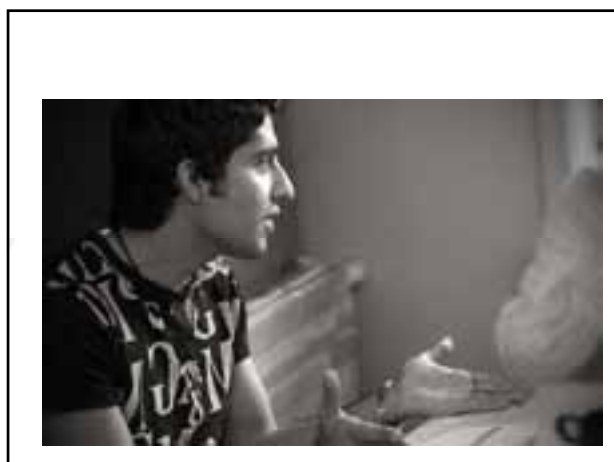
HISTORIEN OM FAMILIEN REFUG

PowerPoint 0

PowerPoint 1

PowerPoint 2

PowerPoint 3

PowerPoint 4

PowerPoint 5

PowerPoint 6

PowerPoint 7

PowerPoint 8

PowerPoint 9

PowerPoint 10

PowerPoint 11

PowerPoint 12

PowerPoint 13

PowerPoint 14

PowerPoint 15

PowerPoint 16

PowerPoint 17

PowerPoint 18

PowerPoint 19

03

Hjemlandsfokus

1. VEILEDER TIL KURSHOLDER

a) Innledning og begrunnelse for valg av tema

Alle har en egen identitet. Unge mennesker må møtes som mer enn en asylsøker, somalier, afghaner, barn eller ungdom. Barn og unge må bli sett og ivaretatt som det enkeltindivid det er, med sin særegne personlighet og historie. Det er en forutsetning for at de unge skal kunne bevare sin kultur, identitet, språk og familierelasjoner i hjemlandet.

Mange unge bærer på lengselen og drømmen om en dag å vende tilbake til hjemlandet.

Hjemlandsfokus er et tiltak som styrker den unges tilknytning til familie og hjemland. Det skaper bekreftelse på egen identitet og tilhørighet. Det er med på å lette eksiltivværelsen og samtidig legge til rette for at det er mulig å returnere.

Flyktninghjelpens erfaring viser at hjemlandsfokus gjennom for eksempel kontakt med familie og nettverk i hjemlandet er viktig for barn og unge, både med tanke på identitet og trivsel.

For å tilrettelegge for unge flyktnings retur til hjemlandet, er det viktig at mottakene har et hjemlandsfokus i sitt arbeid. En samtale om hjemlandet vil kunne ha ulikt innhold på forskjellige tidspunkt. Det er de mottaksansattes oppgave å ta opp tema med de unge til ulike tider, og eventuelt følge opp endringsprosesser. Hjemlandsfokus bør løftes fram i alle daglige og ordinære aktiviteter i mottaket. I en hverdag som kan være preget av tap og savn, er det viktig å bidra til at ungdommene får en opplevelse av sammenheng og kontinuitet i livene sine – at fortid, nåtid og fremtid knyttes sammen.

Å planlegge fremtiden er en prosess, og å se flytting til hjemlandet som et alternativ, er for mange en tilvenningsprosess. Hjemlandsfokus bør så langt det er mulig vinkles positivt.

Hjemlandsfokus (modul 3) er underliggende i alt arbeid i mottaket, og kan koples direkte til retur bl.a. når det gjelder konkret planlegging av fremtiden og styrking av nettverk (modul 4).

I denne modulen anbefaler vi at kursholder i minst mulig grad skal forelese. Fokusset vil være å få i gang tanker om hjemland blant ungdommene, ha

diskusjonsoppgaver og knytte hjemlandsfokus opp mot praktiske oppgaver med stor grad av egeninnsats fra deltakerne.

Spesiell til kursholdere med ansvar for enslige mindreårige

De enslige mindreårige har som regel et langt mer komplisert forhold til hjemlandet enn de unge som er i mottak sammen med begge eller den ene av foreldrene. Dette henger sammen med at ikke bare har de forlatt hjemlandet sitt, men de har også forlatt sine aller nærmeste. De har kommet til oss med sin historie, ofte mistenkt for å ha tilpasset den til søknaden om opphold. Da er mor og far døde, onde slektninger har mishandlet dem, og de har flyktet fra et sted hvor de ikke har noen å vende tilbake til. Det er en av versjonene. Vi har hørt mange andre. Ofte vet vi ikke hva vi skal tro, men det er ikke vår oppgave å finne ut av det. Vår oppgave er å bruke den kunnskapen og de ressursene vi har, for å gjøre livet best mulig for dem, enten de er på vei inn i det norske samfunnet, eller de sitter på vent fordi de skal ut.

Kanskje tenker vi for dramatisk om det at de ikke har foreldre og de nærmeste rundt seg. De fleste er i den alderen da båndene skulle løsnes, og som en naturlig følge av det kunne de reise bort langt hjemmefra. Det de savner mest, er kanskje noen å snakke med på sitt eget språk, fra sin egen kultur og noen som forstår dem. En ny rapport bygget på samtaler med en stor gruppe enslige mindreårige, konkluderer med at ensomhet er deres mest uttalte problem (Rapport 2009:11 Avhengig Selvstendig, Folkehelseinstituttet). Forskning viser at enslige mindreårige gutter som har kontakt med noen fra hjemlandet som bor i Norge, har bedre mental helse enn de uten denne tilgangen. Et annet viktig moment er at blant de problemene som tynger dem mest, er bekymringen for de der hjemme. Et flertall av dem, går det fram av ny rapport, er ekstremt opptatt av forholdene på hjemlandet og familiens problemer og utsatte liv.

På grunn av den utsatte posisjon de har som asylsøkere, og med mistanke om falsk alder, uriktig historie, oppdiktet reiserute og så videre, samt språkbarrieren, må vi være sensitive som samtalepartnere. Vi bør også sikre oss gode tolker!

De er alle forskjellige, med sin unike historie, som kanskje har en uroskapende dobbeltversjon.

Det beste vi kan gjøre når det gjelder samtalen om forholdet til hjemlandet, er å finne temaer for samtale og kontakt som gjør dem godt. Et viktig bakteppe, når vi skal finne inngang for tema hjemlandsfokus med de enslige mindreårige, er det faktum at de topper statistikken for psykiske problemer. Bildet domineres av depresjon og traumer som gjensidig trigger hverandre, og begge deler har sine klare røtter i det som har hendt og det som hender i hjemlandet. Det er også verd å ha i tankene at de enslige jentene har en positiv helseeffekt av kontakt med nære personer i hjemlandet, mens denne effekten er fraværende hos guttene. Vi har ingen god forklaring på denne forskjellen, men den kan være et tema for samtale.

Til tross for at guttene ofte erklærer alle nære for døde eller borte, og at de har ingen bånd til personer i hjemlandet, har de stor bekymring for situasjonen på hjemstedet og for politikken i hjemlandet. I en ny undersøkelse går det fram at nærmere to tredeler av de unge er bekymret for familiemedlemmer i hjemlandet. Guttene er mer på nettet en jentene, og de får således vite mer av de dårlige nyhetene.

Som bakgrunn for samtaler om hjemlandet anbefaler vi Rapport 2009:11 fra Folkehelseinstituttet. Den har fått den gode tittelen "Avhengig og Selvstendig." Dere finner den på nettet (www.imdi.no).

b) Mål

Bidra til at unge i asylmottak styrker og videreutvikler sin kulturelle identitet og oppnår en bevisstgjøring i forhold til ulike fremtidsmuligheter.

c) Barnekonvensjonen

Artikkel 8 og 17

I denne modulen skal barnekonvensjonens artikkel 8 vektlegges

"Identitet. Staten skal respektere barns rett til å bevare sin identitet, herunder nasjonalitet, navn og familieforhold. Dersom et barn ulovlig blir fratatt slik identitet, skal staten hurtig bistå med gjenopprettelse".

Menneskerettighetene art. 13

Enhver har rett til å bevege seg fritt og til fritt å velge oppholdssted innenfor en stats grenser.

Enhver har rett til å forlate et hvilket som helst land innbefattet sitt eget og til å vende tilbake til sitt land.

d) Tema

- Kultur og identitet
  - Hvem er vi?
- Røtter
  - Hvor kommer vi fra?
- Slekt og familie
  - Hva betyr slekt og familie for oss
- Språk
  - Viktigheten av å ivareta språket
- Tidsperspektivet: fortid, nåtid og fremtid
  - Viktigheten av å ivareta sin historie, minner og samtidig leve i nåtiden og tenke på fremtidens mange muligheter

- Bevissthet rundt ulike fremtidsscenarioen
  - Hva kan fremtiden bringe? Hvem bestemmer og hvordan gjøre det beste ut av det som måtte bli bestemt? Hvordan få best mulig utbytte av tiden i Norge uansett utfall av saken?

FOKUSOMRÅDER

- Kultur, identitet, tradisjon, historie, religion, matvaner, klima, skole, fritid, familie struktur, bolig, med mer

2. GJENNOMFØRING

a) Tidsbruk og innhold i arbeidsøktene

Modulen foreslås delt opp i to - tre økter à 2,5 til 3 timer over en periode på to – tre uker, avhengig av hvor mye mottaket ønsker- eller har anledning til å gjøre- ut av tema.

Det kan være lurt å operere med ulike gruppesammensetninger. I det direkte arbeidet med presentasjonene arbeider ungdommene i rene nasjonale grupper, og i etterkant kan de samles på tvers for å la dem få presentere sitt arbeid i plenum for hverandre.

Opplagg og innhold i denne modulen må tilpasses lokale forhold og alder og forutsetninger hos ungdommene.

Første økt

- Ord for dagen

- Forelesning med innlagte diskusjonsoppgaver (PP 1 - 5)

Diskusjonsoppgave:

Lag en liste med navnene på slekt og venner som du kjenner på ditt hjemsted. Sett et kryss foran dem som dere har kontakt med nå, enten det er gjennom brevpost, telefonsamtaler eller via nettet. Når dere har gjort det, ber vi dere diskutere hvem blant disse som er de viktigste støttepersonene hvis dere må reise hjem. Dersom du har en skole å vende hjem til, så snakk om hvordan det eventuelt blir å komme tilbake dit.

- Gruppeoppgave om planlegging av en kulturkveld på mottaket

Andre økt

- Fortsette arbeidet med kulturkveld

Tredje økt

- Gjennomføring av kulturkveld

b) Beskrivelse av øktene:

Første økt

a) Ord for dagen

- b) PowerPoint med manus. Gå gjennom de ulike PowerPoint-slideene og manus

- c) Presentér idéen om at dere skal lage en kulturkveld på mottaket, og gjennomfør en idémyndring med ungdommene om hva som kan være innholdet i /opplegget for en slik kulturkveld.

Gruppearbeid i nasjonale grupper. Innholdet i en kulturkveld kan være:

- a. Matlaging, veggaviser med presentasjon av historie, religion og geografi, sang, musikk, dans, utstilling av for eksempel nasjonaldrakter, brukskunst/ gjenstander og andre kulturuttrykk, bilder og filmer.
- b. Involvér og la ungdommene ha regien i planleggingen. Foreldre, mottaksansatte og andre på mottaket kan gjerne også involveres.
- c. Avslutt arbeidsøkten med at gruppene får presentere de er kommet i planleggingen av hvordan de ønsker å legge opp sitt program og sin presentasjon av hjemlandet.
- d. Det er viktig at alle land får bidra med egne innslag.
- e. Det anbefales å ha maksimalt to – tre nasjonale grupper på en gang når man arrangerer kulturkveldene. Dette må tilpasses lokale forhold.
- f. Vurdér om representanter fra lokalsamfunnet kan inviteres til kulturkvelden. Disse kan være rektor og/ eller lærere på skolen, kulturkontoret, idrettslaget, medelever m.fl.

Andre økt og tredje økt: Videre arbeid med planlegging, samt selve gjennomføringen av kulturkvelden.

3. FORSLAG TIL METODEBRUK

- Landinformasjon. Et mål for landinformasjonen bør være å bidra til at ungdommene får et realistisk bilde av hjemlandet. Her kan det vies plass til landets historie og utvikling, slik at de kan se det kjente i et litt annet lys. Hvilken plass og rolle har landet i regionen

og i en større sammenheng? Hvordan ser hjemlandet ut med «internasjonale» briller? Hva gjør verdenssamfunnet, FN og andre sivile organisasjoner, og hvilke analyser har disse?

- Lag veggavis. Ha en informasjonsvegg på mottaket hvor ungdommene kan henge opp nyheter fra sitt hjemland (gjennom hele informasjonsprogrammet).

Til kulturkvelden

- Lag veggaviser og andre utstillinger som presenterer landene ungdommene kommer fra.
- Lag PowerPoint program som kan settes på automatisk visning i tilknytning til utstillingen på kulturkvelden.
- Matlaging. Servere smakebiter fra de respektive landene.
- Teater og rollespill kan baseres på eventyr og andre fortellinger fra hjemlandet
- Hjemlandsquiz.

Bruk av dilemma til diskusjon/refleksjon:

To søsken på 13 og 15 år, en gutt og en jente, lengter veldig ofte til hjemlandet, til venner, besteforeldre og andre slektninger, til skolen og til det å bo på gård med dyr. Nå synes de alt er trist på mottaket. De synes det er trist at de ikke kan snakke om at de lengter tilbake og om de gode minnene de har, fordi mamma og pappa bare snakker til alle om det forferdelige og farlige ved å bo i hjemlandet.

Familien blir enig om at de skal si til de der hjemme at de alle har det bra, selv om det ikke er sant.

Kan vi si noe som ikke er sant når det er fordi vi ikke vil at de skal bli lei seg og få bekymringer for oss? Hva mener dere?

FORSLAG TIL PROGRAM - LANDINFORMASJON:

Innledning: Om mitt eget forhold til landet.
Møte med landet. Formidle en historie, bilde eller stemning som illustrerer noe viktig.

Dagens nyhetsbilde og landet.
Fint hvis man kan vise til et ferskt nyhetsoppslag.

Om landet: Geografi, topografi og demografi.

Bruk kart og bilder. Fint om man klarer å gi tilhørerne et inntrykk av stedet.
Lag eksempler.

Landets historie. Trekk gjerne sammenligninger med Norges historie.
Dagens bilde av land og folk. Styresett og det sivile samfunn.

Konfliktbilde.

Konsekvenser for befolkningen. Brudd på menneskerettigheter. Andre overgrep.

Økonomiske og sosiale problemer.
Effekt og følger av konflikten. Historier om enkeltmenneskers eller gruppers endrede situasjon som følge av konflikten.

Situasjonen for flyktninger og internt fordrevne.

Eventuelt: Viktige begreper som flyktning, beskyttelse, internt fordrevne osv.

Landets situasjon.
Evt. generelle problemstillinger.

For eksempel; at vi nå lever i en verden hvor det er flere konflikter internt i landene enn kriger mellom ulike land. De fleste av ofrene i moderne konflikter er sivile – ikke militære.

Det internasjonale samfunnets innsats og rolle.

Fremtiden – med vekt på tilbakevendingsperspektivet. Hva tror dere om fremtiden til landet? Hva sier ekspertene? I tilknytning til foredraget kan det deles ut et ark med basisinformasjon om landet.

www.landinfo.no

Tips til sider hvor man kan finne informasjon om hjemland

www.reliefweb.int

Dette nettstedet tilhører FNs kontor for koordinering av humanitære saker, OCHA (UN Office for the Coordination of Humanitarian Affairs). Se blant annet landprofilene. Hovedvekt på humanitære kriser.

www.ecoi.net

Ansvarlig utgiver er European Country of Origin Information Network (europaisk informasjonsnettverk om flyktnings opprinnelsesland). Samarbeider med ECRE (European Council on Refugees and Exiles) og UNHCR. Informasjon finnes på flere språk.

www.crisisgroup.org

Har rapporter om ulike aspekter og sider ved land som er aktuelle for hjemlandseminarer.

www.amnesty.org

Land- og temabasert informasjon om menneskerettigheter i de fleste land.

www.humanrightswatch.org/countries.html

Rapportene er årlige, men ofte mer grundig enn Amnesty, som gjerne er basert på feltoppdrag av kortere varighet.

www.state.gov/g/drl/hr/c1470.htm

Dette er siden der du finner veien til det amerikanske utenriksdepartementets menneskerettighetsrapporter for de siste fire- fem årene. Klikk på linkene for i år, så kommer det opp en liste på regioner, som igjen gir deg tilgang til land. Disse er ofte langt mer kritiske enn USAs offisielle politikk i disse landene.

www.unhcr.ch

Her finnes mye relevant informasjon om enkelte land, blant annet om sikkerhetssituasjonen for returnerte og tilbakevendte. NORAD har et rikholdig bibliotek.

Du får tilgang til dette på www.norad.no

Gå inn på «Om Norad». Her finner du «Bibliotek om norsk bistand» UDI har også et tilgjengelig bibliotek på www.udi.no

4. FORSLAG TIL SAMARBEIDSPARTNERE

Frivillige organisasjoner kan inviteres til å snakke om sitt arbeid i forskjellige land, for eksempel Flyktningshjelpen, Norsk Organisasjon for asylsøkere (NOAS), IOM (International Organization for Migration), BIP (Business Innovation Programs), Kirkens Nødhjelp, Redd Barna, Den Norske Helsingforskomité, Norsk Fredssenter, Politiet og UDI.

5. AKTUELLE EKSKURSJONER

Flyktningshjelpen, Norsk Organisasjon for asylsøkere (NOAS), IOM (International Organization for Migration), BIP (Business Innovation Programs), Kirkens Nødhjelp, Redd

Barna, Den Norske Helsingforskomité, Norsk Fredssenter, Politiet, UDI.

6. NETTADRESSER OG LITTERATURHENVISNINGER

Introduksjonsaktiviteter, landkunnskap, menneskerettigheter, konflikthåndtering, fremtidsverksted, andre hjemlandstiltak og hvor kan du få nyttig informasjon.

- NOAS

Hovedside: Om NOAS (Norsk Organisasjon for asylsøkere) - Ansatte - Hjelp fra NOAS - Tema - sider → Asyl og Beskyttelse, Asylprosessen, FNs anbefalinger, Kjønnrelatert forfølgelse, Enslige

Mindreårige, Dublinregelverket, Retur og utvisning.
Diverse publikasjoner og aktuelle saker

- Flyktningshjelpen

Hovedside: Aktuelt, Vårt arbeid, Støtt vårt arbeid, annen aktuell informasjon

- Business Innovation Programs (BIP)

Forretningsutvikling gjennom opplæring, handel, kvalitet og mikrokredittprogrammet

BIP er en non-profit stiftelse som har som formål å bidra til etablering av arbeidsplasser og tilrettelegge for utvikling av kompetanse innen økonomisk utvikling som et effektivt middel til å bygge/gjenoppbygge land.

BIP driver for tiden prosjekter i Bosnia og Hercegovina, Kosovo, Montenegro, Serbia og Irak. BIP driver entreprenørskap kurs i Norge for flyktninger som ønsker å returnere.

- Redd Barna
- Den Norske Helsingforskomité

Hovedside: Om komiteen, Landområder, Temasider, Undervisning, NGO-samarbeid, Publikasjoner, Bilder og Film, med mer.

Den norske Helsingforskomité ble stiftet i 1977. Komiteen baserer sitt arbeid på Helsingforserklæringen som ble undertegnet av 35 europeiske og nordamerikanske stater på Konferansen om sikkerhet og samarbeid i Europa (KSSE) i 1975. I erklæringen blir det slått fast at respekt for menneskerettighetene er avgjørende for å bevare fred og samarbeid mellom statene. Helsingforskomiteen er en ikke-statlig non-profit organisasjon som arbeider for at menneskerettighetene skal respekteres og omsettes i praktisk handling. Komiteen retter oppmerksomhet mot deltakerland i Organisasjonen for sikkerhet og samarbeid i Europa (OSSE, tidligere KSSE), det vil si stater i Europa, Sentral-Asia og Nord-Amerika.

Virkemidler: Overvåkning og rapportering, valgobservasjon, informasjon og undervisning, internasjonale prosesser, demokratistøtte.

- IOM

International Organization for Migration. Hovedside: IOM sentralt, Prosjekter, Presse med mer. Den internasjonale organisasjonen for migrasjon (IOM) er en ledende mellomstatlig organisasjon innen arbeidet for å fremme medmenneskelige løsninger på utfordringer rundt migrasjon. IOM støtter prinsippet om at human og ryddig migrasjon er til det beste for både migrantene og samfunnet. IOM gjennomfører sine prosjekter i samarbeid med norske myndigheter og frivillige organisasjoner. Det norske kontoret ble etablert i 2002 og ligger i Oslo.

- www.landinfo.no

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon

ORD FOR DAGEN

Hvem er du?

Når vi får dette spørsmålet, svarer vi gjerne med å si navnet vårt. Det gjør vi enten vi blir spurt når vi er hjemme i landet vårt, eller når vi er ute og reiser. Norske gutter og jenter som er på tur i London og treffer noen på samme alder svarer med navnet sitt, og så sier de "I am Norwegian." Det vil si at navnet vårt og hjemlandet er det første svaret på spørsmålet når noen spør om hvem du er.

Men vi kan spørre på en annen måte.

Vi kan spørre oss selv: "Hvem er jeg?"

Da vil du nok tenke på at du er ungdom, at du er gutt eller jente. Og så bruker du språket ditt, morsmålet, både til å tenke og snakke. Morsmålet er en veldig viktig del av personen, uansett hvilket språk det er. Derfor snakker vi mye om at de som har kommet fra et annet land, ikke må glemme morsmålet sitt. Når du tenker hvem du er, kommer nok bildet av foreldrene dine i tankene. Du er en fortsettelse av dem og slekten. Og da tenker du nok på hjemlandet, kanskje mest på hjemstedet ditt, der du har vokst opp, og der resten av familien og slekten din bor. Du vil kanskje tenke for deg selv: "Det er der jeg har røttene mine!"

I alle språk bruker man bilder når man snakker om og tenker på store spørsmål som hvem man er. Vi snakker som om en person var et tre. Den

lille planten vokste og ble høyere og høyere, med lange greiner ut mot de andre trærne på hjemstedet. Hjemlandet blir da som en stor og fin park for alle som har sine røtter der.

Og nå er du altså i Norge, og der er det mange som sier at du er flyktning. Noen ganger må du si det selv også. Men det er jo ikke det du egentlig er. Du er deg selv. Men det er ikke sikkert at du vil sammenligne deg med et tre. Her kan du få høre hva noen ungdommer har sagt om det.

En ungdom som hadde flyktet med familien fra Tsjetsjenia sa: "Jeg ble revet opp med røttene mine, jeg ville egentlig ikke dra til et annet land, men jeg skjønnte jo at vi alle var i livsfare. Jeg vet ikke om jeg blir plantet her i Norge?"

En ung jente fra Afghanistan sa: "Jeg var alltid redd i mitt hjemland. Særlig under Talibanstyret. Vi måtte flykte fra sted til sted vestover, og til slutt hadde jeg to dårlige år i Iran. Det er først nå etter tre år i Norge at jeg kjenner at jeg har slått rot."

En ung gutt fra Palestina sa dette: "Jeg liker ikke å tenke på livet mitt som et tre som blir revet opp og kvistet. Jeg har bestemt meg for å tenke at livet mitt er en bok med mange kapitler. Akkurat nå er jeg opptatt av å skrive ned minnene mine slik at Palestina-kapitlene ikke blir borte for meg. Også er jeg mest opptatt av at Norges-kapitlene blir så bra som mulig. Kanskje blir det bare et kort kapittel hvis vi ikke får opphold."

En irakisk gutt sa dette om sitt hjemland: "Det jeg tenker mest på er alle slektninger og venner som fortsatt lever i fare i Irak. Når jeg har snakket med dem på telefonen, er jeg dårlig i mange dager.

Særlig i samvittigheten. Jeg kan ikke snakke med noen om det fordi foreldrene mine sier bare at jeg skal være glad for at jeg lever. Jeg er det. Men jeg skulle ønske noen i mottaket hadde snakket med meg om alle de vonde tankene mine og den dårlige samvittigheten min."

En jente fra SriLanka sa: "Jeg tenker at alle mennesker er satt sammen av det de har opplevd i livet sitt på de forskjellige stedene de har levd og fra de menneskene de har møtt. Jeg prøver å tenke på at jeg skal bli en hel person med nye norske opplevelser."

I denne delen av kurset, nå og neste gang, skal vi snakke om deg og ditt hjemland. Vi kan jo begynne med fortellingene ovenfor. Hvem synes du sier det som passer best for deg? Vi spør hver enkelt av dere.

MANUS

PP1

Alle mennesker har et hjemland, og vi har alle meninger om hva som er bra med landet vårt. Til og med de som har valgt å flytte, har tanker om hva som var bra der hjemme og hva de savner. Det kan være mat, musikk, sang, dans og det at man forstod det vi kaller kulturelle koder. Man skjønnte uten å tenke så mye over hvorfor man gjorde det man gjorde. Det er det vi skal konsentrere oss om i denne modulen. Vi skal snakke, tegne, synge, danse, lage og spise mat fra deres hjemland. Dere skal få dele kunnskapen dere har om landet deres med alle oss andre. Vi vet at det er viktig å snakke om hvor en kommer fra, fordi vi aldri kan glemme. Samtidig vet vi at noen kommer til å dra tilbake, og da er det enda viktigere å huske hvordan ting fungerte der hjemme.

PP 2

Den 8. artikkelen i Barnekonvensjonen snakker om det vi kaller for identitet. Den sier at:

Staten skal respektere barns rett til å bevare sin identitet, herunder nasjonalitet, navn og familieforhold. Dersom et barn ulovlig blir fratatt slik identitet skal staten hurtig bistå med gjenopprettelse.

På denne og de neste samlingene skal vi arbeide med deres nasjonale identitet. Det vil vi altså gjøre gjennom at dere presenterer landene dere kommer fra for oss andre. Vi tenker at vi skal arrangere en kulturkveld på mottaket som skal være åpen både for beboerne og for noen av våre samarbeidspartnere i lokalmiljøet. Dere bestemmer selv hvordan dere vil presentere landet deres på denne kvelden.

PP 3

Hva vil det si å ha en identitet? Alles identitet er bygd opp av ulike elementer som nevnt i denne illustrasjonen. Identitet er noe som kan endres, og som vil endres ettersom vi møter nye mennesker. Altså: identitet sier noe om hvem vi er.

Diskusjonsoppgave:

Hva vil du si om hvem du er?

PP 4

Barnekonvensjonens artikkel 17. sier noe om Massemedia.

Staten skal sikre barn tilgang til informasjon fra et mangfold av nasjonale og internasjonale kilder. Staten skal oppmuntre massemedia og forleggere til å spre informasjon som skaper forståelse, kunnskap, sosiale ferdigheter og velvære, til å lage eget barnestoff, også for minoritetsbarn. Staten skal beskytte barna mot skadelig informasjon.

Dere skal kunne bruke aviser, bøker, blader og internett til å finne den informasjonen dere trenger for å si noe mer om hvor dere kommer fra.

PP 5

Menneskerettighetene sier også noe om retten til å ha et hjemland, artikkel 13 i menneskerettighetene sier at:

Enhver har rett til å bevege seg fritt og til fritt å velge oppholdssted innenfor en stats grenser. Enhver har rett til å forlate et hvilket som helst land innbefattet sitt eget og til å vende tilbake til sitt land.

- og nå skal vi i gang med å bli kjent med landene til hverandre

Modul 3 - Hjemmelandsfokus

Alle har et hjemland
Identitet og kultur

PowerPoint 0

Barnekonvensjonen art. 8 - Identitet

Staten skal respektere barnets rett til å bevare sin identitet, herunder nasjonalitet, navn og familieforhold.

PowerPoint 1

PowerPoint 2

Barnekonvensjonen art. 17 -

Tilgang til informasjon

PowerPoint 3

Menneskerettighetene artikkel 13

PowerPoint 4

1. VEILEDER TIL KURSHOLDER

a) Innledning og begrunnelse for valg av tema

I møte med mottaksansatte har vi fått flere signaler på at retursamtalen er problematisk. Det er i og for seg ikke merkelig siden påminning om retur "angriper" asylsøkernes intense håp om å få et positivt svar. Med denne modulen blir vi bedt om å gi barn og unge i alderen 12 til 18 år et realistisk bilde av mulighetene. Vi skal samtidig lede dem inn på en prosess hvor de makter å tenke på et fremtidig liv etter et negativt svar. Dessuten skal returperspektivet ha sin gjennomtenkte plass i de andre modulene også. Alt dette krever avanserte ferdigheter i kommunikasjon, og selv om dere er godt forberedt er dere avhengig av at døren hos mottakerne av budskapet i alle fall er på gløtt. Er døren stengt, kommer dere ingen vei ved å hamre løs.

Vi har gitt dere det råd at dere gjennomfører modulen uten improviseringer, og at dere gjentar hovedpunktene slik som de står i manus. Likevel oppfordrer vi dere til å være våkne for spesielle sekvenser som lukker døren og tenke igjennom om de skulle komme på et annet tidspunkt i formidlingen. Et viktig psykologisk punkt, slik vi ser det, er at dere i denne prosessen ikke angriper selve håpet. Det innebærer at dere anerkjenner ønsket som ligger bak flukten, men at dere har plikt til å være ærlige når det gjelder den faktiske flyktningpolitikken. Dette innebærer at de får en forstått versjon av politikken som skal legge hovedvekten på beskyttelse, og hvorfor politikkerne sier at Norge ikke kan ha en flyktningpolitikk som er mye åpnere enn den de andre landene har.

Og så kommer selve kunststykket i formidlingen: at dere er glad i dem, triste sammen med dem, og at hjemvendings samtalen er en del av at dere vil dem vel. Dere vil at de skal få det best mulig etter at de har måttet forlate Norge. Mottaksansatte har formidlet til oss at de går for dette, samtidig er det vanskelig fordi sympatien fra dem ofte blir tolket som en styrking av sannsynligheten for et positivt utfall.

Her er virkeligheten dere skal bevege der innen: I 2010 fikk ca. halvparten av asylsøkere som kom til Norge avslag på sin asylsøknad. Årsaken til den store prosenten med avslag henger sammen med at myndighetene må vurdere hvem som har reelt behov for beskyttelse og dermed rett til

asyl. De som ikke har det, plikter å forlate landet. Norske myndigheter er opptatt av å beskytte asylinstituttet. I tillegg kommer politiske hensyn som dreier seg om hvor mange vi kan håndtere, og at flyktningpolitikken vår må ligge nær opp til den europeiske for å unngå uhåndterbare strømmer av asylsøkere. På denne bakgrunn blir det viktig at de som ikke har behov for beskyttelse returnerer frivillig. Om nødvendig skjer det med tvang. Det er viktig å tenke igjennom faren for at de unge får en bedre forstått versjon enn deres foreldre. Det kan ha uheldige virkninger innad i familien. Det betyr selvsagt ikke at de unge skal bli dårligere forberedt, men at retursamtalene med de unge må være i samsvar med informasjonen som gis til foreldrene.

b) Mål

Bidra til å realitetsorientere ungdommene.

c) Barnekonvensjonen

Art. 12, 22, 39, 42

I denne modulen skal barnekonvensjonens artikkel 12 vektlegges:

Å SI SIN MENING OG BLI HØRT
Barnet har rett til å si sin mening i alt som vedrører det, og barnets meninger skal tillegges vekt.

d) Tema

- Tidsperspektiv: Fortid – nåtid - framtid
- Dialog med foreldre
- Asylpolitikken, UNHCR
- Konsekvenser av avslag: plikten til å forlate Norge, det frivillige returprogrammet (IOM), tvungen retur, utsatt iverksettelse, uttransportering
- Forberedelse til retur, brudd og kontinuitet i relasjoner og kontakter
- Bosetting (ev reetablering/reintegrering) i hjemland
- Fokus på kvalifisering

- Skyldfølelse, ansvarfølelse, tap av ære/status
- Bevissthet rundt ulike fremtidsscenarier

2. GJENNOMFØRING

a) Tidsbruk og innhold i arbeidsøkten

Modulen foreslås i en økt på 1,5 – 2 timer.

De som har fått avslag og endelig avslag, bør få en vanlig retursamtale i henhold til RS 2010 – 148 "Krav om Returarbeid i ordinære mottak". Det er viktig at denne blir tilpasset deres alder. Mal for denne type samtale ligger på UDI.no. For de enslige mindreårige kan det være hensiktsmessig å gjennomføre en mer inngående samtale om retur i forbindelse med gjennomføring av Individuell Kartleggingsplan (IKP). Her finnes allerede gode spørsmål.

Innhold:

- Ord for dagen
- Forelesning med innlagte diskusjonsoppgaver (PP)

c) Diskusjonsoppgaver

Be ungdommene sitte i grupper og diskutere i 15 minutter hva de mener er larest å gjøre dersom de får endelig avslag. Diskusjonsoppgaver er lagt inn i manus i bokser.

3. FORSLAG TIL METODEBRUK

- Gruppeinformasjon, maks 3 språkgrupper
- Dilemma som grunnlag for diskusjon i gruppen (vedlegg 10)
- Dialogspillet (vedlegg 12 og 14). Legg gjerne til flere påstander
- Ta opp igjen diskusjonen om hva ungdommene eventuelt ønsker å gjøre i hjemlandet, og hvordan de kan bruke det de har lært her i Norge i hjemlandet? Hvilke kurs skulle man ønske seg før man eventuelt returnerer til hjemlandet? Tanker om hva man ønsker å bidra med i hjemlandet.
- Samtalegrupper i samarbeid med relevante eksterne aktører. Viktig å diskutere skyldfølelse, ansvarfølelse, tap av ære/status.
- www.earth.google.com/ Inneholder satellittbilder, der man, for eksempel, kan finne bosted/hus i hjemlandet. Dette kan være utgangspunkt for dialog.
- En film om retur er under produksjon og vil bli ferdigstilt i løpet av 2011. Denne er godt egnet til bruk i denne modulen.
- Se forslag til flere metoder under vedlegg bakerst i permen (vedlegg 9 - 20).

3. FORSLAG TIL SAMARBEIDSPARTNERE

Invitere NGO'er, for eksempel Den Norske Helsingforskomité, Norsk Fredssenter etc. Mottaket kan invitere IOM til å holde informasjon for gruppen. Det er viktig å være i dialog med IOM i forkant for å forklare hvem som skal informeres, slik at de kan tilpasse informasjonen til gruppen. Inviter BIP (Business Innovation Programs).

5. AKTUELLE EKSURSJONER

Se forslag til samarbeidspartnere

6. HENVISNING TIL SUPPLERENDE MATERIELL

Eksisterende filmer om retur, vise deler for diskusjon:

- «Gjenfunnet hjem. En film om Somaliland» er en reise gjennom byer og bygder i Somaliland. Filmen består i hovedsak av portrettintervjuer med ulike personer som alle er aktive i arbeidet med å gjenoppbygge landet. Flere av de tidligere flyktningene som er med i filmen, har vært bosatt i Norge.
- "Et annet Irak". Film om Nord Irak. Filmen "Et annet Irak" består i hovedsak av intervjuer med irakere som har returnert og etablert en ny tilværelse i hjemlandet. I tillegg er representanter for myndighetene, noen organisasjoner og den norske stiftelsen Business Innovation Programs (BIP) presentert i filmen.

Filmen er distribuert til samtlige asylmottak og driftsoperatører i tillegg til en del andre samarbeidspartnere. Filmen finnes i en lang og en kort versjon, på norsk, sorani (kurdisk) og arabisk.

7. NETTADRESSER OG SUPPLERENDE MATERIELL

- Temahefte om tilbakevendingsperspektivet i Introduksjonsprogrammet <http://www.imdi.no/Documents/BrosjyrerHefterHaandbok/Temahefte20.pdf>
- Fakta ark om Reintegreringsstøtte v/UDI: <http://www.udi.no/Global/upload/Publikasjoner/Reintegreringsstøtte-faktaark-norsk.pdf>
- International Organization for Migration www.iom.no

MANUS til "Retur"

ORD FOR DAGEN

Det er lett å gi gode nyheter. Det vil vi gjerne. Vi tror at de som har som jobb å ringe til folk og si at de har vunnet en million i Lotto har en veldig hyggelig oppgave. Helt annerledes er det hvis du er doktor og forbereder deg på å fortelle din pasient at han eller hun har en veldig alvorlig sykdom. Mens du og din familie venter på svar på søknaden om opphold i Norge, føler du kanskje at du er midt i mellom de to situasjonene. Du og familien din håper selvsagt på gode nyheter og at dere får det svaret dere ønsker og håper på.

Samtidig er det en stor mulighet for at svaret blir negativt. I denne delen av kurset skal vi snakke om retur, det vil si om de som ikke får opphold og som derfor må reise tilbake. Det er selvsagt et svært vanskelig tema fordi det betyr alt for dere.

En positiv melding vi kan gi deg med en gang, er at avgjørelsen om opphold eller ikke, den ligner ikke på Lotto i det hele tatt. I Lotto er det helt tilfeldig hvem som vinner 100.000 kroner. Når det gjelder spørsmålet om opphold eller retur, er det kanskje halvparten av familiene i ditt mottak som får opphold. Og det er slett ikke tilfeldig. Det skjønner du etter hvert godt fordi vi skal snakke om opphold eller retur mange ganger på dette kurset.

Det er to gode grunner til at vi har kurs om dette. For det første ville det være å lure dere hvis vi ikke informerte dere skikkelig. Dere tenker mye, dere har mange spørsmål, og dere har krav på å bli opplyst. For det andre er det flere norske lover som skriver at vi har plikt til å opplyse barn om saker som gjelder dem. Returspørsmålet er absolutt en sak som gjelder dere. Etter norsk lov skulle også foreldrene opplyse om og diskutere retur med dere. Vi forstår godt at foreldre synes det er vanskelig, særlig fordi de ikke har noen klare svar å gi. De vil derfor spare dere barna for mer usikkerhet enn dere allerede har opplevd. Vi i mottaket kan ikke gi dere svaret. Vi vet ikke alt det UDI vet, og vi vet ikke hvordan de tenker om situasjonen til deg og din familie. Det vi skal snakke om, er de regler som Norge og mange land i Europa er blitt enige om at vi skal følge når noen flykter hit.

Til kursholder:

Vi har valgt å vinkle teksten mot familie og barn. For å slippe å si det forvirrende "du/dere" veksler vi mellom å si "dere" og "familien din". Det innebærer at teksten må tilpasses når den blir presentert for enslige mindreårige.

PP 1 - OMTRENT HALVPARTEN AV ASYLSØKERNE FÅR AVSLAG

Alle som reiser ut av sitt hjemland for å søke opphold i et annet land, er nødt til vite om reglene i det nye landet. Norge har regler for hvem som har

rett til beskyttelse (asyl), og hvem som må vende hjem. De reglene heter flyktningpolitikk. Det vet du allerede. Noen får et sterkt håp om opphold når de blir kjent med reglene, noen får et svakt håp. Det vil si at du må ta imot informasjon om den norske virkeligheten. Vi tror ikke at det er bra å ha et håp som er på null dersom du og din familie har gode muligheter.

PP 2 - BARN SKAL BLI HØRT

I Barnekonvensjonens artikkel 12 står det mye om barns rett til å bli hørt i saker som gjelder dem. Det betyr at de norske myndighetene som skal avgjøre opphold for deg og familien din, må høre din historie og dine meninger før de tar en beslutning om opphold eller avslag. Snakk med advokaten dere har og med de i mottaket om hvordan det dere ønsker å si kan bli hørt av myndighetene. Dere har rett til å bli hørt, men det er ingen tvang. Dere kan velge å la være å si noe.

PP 3 - DERE HADDE GODE GRUNNER TIL Å KOMME TIL NORGE

Det er ingen av dem som har flyktet fra sitt hjemland, og som nå befinner seg i mottak, som har gjort det uten grunn. Det er likevel forskjeller både på det de forteller i asylsøknaden når det gjelder situasjonen på hjemstedet. Noen kommer fra svært dramatiske hendelser i hjemlandet, mens andre flykter fra fattigdom og nød og ønsker å skaffe en bedre framtid for seg selv og sin familie. For mange er hensynet til barna et sterkt motiv. Totalbilde av asylsøkere til Norge varierer over tid. Vi som arbeider i mottak forstår at det kan være vanskelig å tenke på retur, det vil si at de som får avslag må reise tilbake til hjemlandet. Håpe kan ingen ta fra dere, det eier dere selv, men det er vår plikt å opplyse dere om den norske virkeligheten.

PP 4 - HER OG NÅ

Vi som jobber på mottak, har fått denne viktige oppgaven fra UDI å snakke med dere om retur. Nå bor dere på mottak, og dere håper på positivt svar på søknaden om beskyttelse. Verken du eller vi vet hva svaret kommer til å bli. Det som er viktig her og nå, er at du må gjøre deg kjent med tanken på at du kan få avslag og må dra hjem. Det vi skal snakke mye om i dag er nettopp det; hva skjer dersom du får avslag? Hva kan du gjøre? Hva er lurt å gjøre? Hva bør du ikke gjøre? Det er viktig at de som er her med familien, snakker om dette med

mor og far. Du som er kommet alene til Norge, kan snakke med de ansatte eller hjelpevergen om dette. Vi vet det er vanskelig, men det er viktig. Vi MÅ snakke om retur fordi vi vet at ca. halvparten av de som kommer hit, får avslag på søknaden sin. Kanskje tenker du akkurat nå: Hvorfor er det viktig, er det ikke bedre å skyve alt fra seg og ta sjokket hvis det kommer? Vårt svar får du nå.

PP 5 - FRAMTID

Det er viktig å tenke på framtida – vi har alle ønsker og planer for framtida. Vi vet at det ikke alltid er slik at framtida blir som vi håper. Det vi snakker med deg om nå, kan sammenlignes med det å legge ut på en lang kjøretur. Da er det viktig å ha i tankene at veien videre kan bli stengt, og at du må snu og kjøre tilbake. Det er derfor det er viktig å forberede seg på det. For da kan du tenke på hva du kan få med deg på tilbakereisen. Du kan lære mye nyttig mens du venter. Du kan få venner som du kan ha kontakt med, venner som vil besøke deg dersom det blir bedre i hjemlandet ditt. Tenk på at alt du lærer nå, har du med deg i bagasjerommet når du kjører tilbake.

PP 6 - OM Å LA VÆRE Å SNAKKE

Det hjelper ofte å snakke om det som er vanskelig. Mange unge i mottak har fortalt oss at alle tankene om det å vende hjem, bare går i ring. De prøver å la være å snakke om det, men da tenker de enda mer på det. Og det har de rett i sier forskerne: hvis vi prøver å trenge bort alle tanker om noe vanskelig, kommer de tilbake med dobbel kraft. Derfor hjelper det å snakke om det vanskelige. Og en ting til: dersom du bare tenker alene uten å dele

tankene med noen, kommer det ingen nye tanker inn. Det er ofte vanskelig å snakke med foreldre om retur. Noen på mottaket kan hjelpe deg med det, fordi dere unge trenger å vite hva mamma og pappa tenker underveis mens dere venter. Det kan være vanskelig for foreldre å gjøre det alene, fordi de ikke vet hva de skal si, og ikke alle er vant til å snakke direkte til barna sine om slike vanskelige spørsmål. Egentlig har de plikt til å informere dere, men det kan være de trenger hjelp til det.

Oppgave 1

Hva tenker familien din om at dere/du kanskje må dra tilbake?

Oppgave 2

En professor sa til alle studentene i salen at de i to minutter ikke skulle tenke på en hvit elefant. Alle prøvde å la være, men det eneste de klarte å tenke på, det var en hvit elefant. Prøv dere også, to minutter fra nå.

Den professoren som vi snakket om, var han som fant ut at jo mer vi prøver å la være å tenke på noe, jo mer tenker vi på det!

PP 7 - NORSK ASYLPOLITIKK

Vi vil først si noe om den norske asylpolitikk. Etter hvert som dere kan følge bedre med i den norske diskusjonen om asylpolitikken, vil dere oppdage at det er mange meninger. Det kan virke veldig forvirrende.

Norge har oppdaget at de landene som ble strenge i asylpolitikken, de fikk færre asylsøkere. De landene som var åpne for flere asylsøkere og ble kalt snille, de fikk mange flere. Derfor kom landene sammen for å lage like regler. En av reglene de laget var at de asylsøkerne som fikk avslag søknad om asyl i ett land, ikke kunne flykte videre til et "snillere" land og søke asyl også der. Hvis de gjør det skal de sendes tilbake til det første landet de søkte asyl i. Denne regelen heter Dublin II -forordningen.

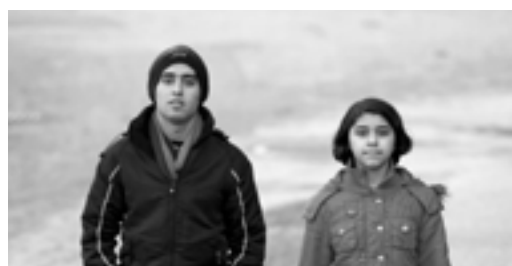
Mens dere er i mottaket undersøker myndighetene asylsøknaden deres. Enten får dere avslag, eller så får dere opphold. Som dere allerede vet, kan dere klage på avslaget, og da blir dere værende i landet mens dere venter på nytt svar. Det kan ta tid. Til slutt kommer det endelige svaret. Når noen får endelig avslag, betyr det at Norge mener

at hjemstedet eller hjemlandet er trygt nok. De sier til de med endelig avslag at dere trenger ikke beskyttelse.

For asylsøkere som har fått endelig avslag, finnes det en organisasjon som heter IOM (International Organization for Migration) som kan hjelpe dere/deg. De hjelper asylsøkere som har fått avslag med organisering og penger til hjemreisen. Det heter hjelp til bosetting i hjemlandet.

PP 8 - KONSEKVENSER AV AVSLAG

Å få avslag på søknaden om beskyttelse betyr at norske myndigheter mener at forholdene i ditt hjemland er trygge nok til at du kan returnere. Den europeiske asylpolitikken tar utgangspunkt i at de aller fleste vil ha det best i sitt eget hjemland, dersom det ikke er krig eller risiko for brudd på

menneskerettigheter som forfølgelse og tortur. Når vi vet at over halvparten av alle som søker om beskyttelse, får avslag, er det viktig at dere allerede nå begynner å tenke på praktiske ting dersom dere får et endelig avslag.

1. I Norge finnes det lover om rettsikkerhet som gjør at alle som får avslag fra UDI på søknad om beskyttelse kan klage til et annet organ som kalles for UNE. Det er sjelden at UNE fatter et annet vedtak enn det UDI allerede har gjort.
2. Ved endelig avslag vil du få begrensede rettigheter, det vil si at du (kun de over 18 år) vil få trekk i basisutbetalingene. Ved gjennomført 250 timer norsk vil de som er over 15 år ikke få fortsette på skolen. De som har jobbet, vil miste den midlertidige arbeidstillatelsen.
3. Alle med endelig avslag må forlate landet/ reise hjem. Når UDI gir avslag plikter man som asylsøker egentlig å forlate landet, men pga av at lovene gir rett til å klage på et vedtak til UNE og man får samtidig lov til å være i landet inntil UNE har behandlet klagen. Det er mulig å søke om frivillig assistert retur før UNE har behandlet saken ferdig. Mens man venter på hjemreisen må man flytte til et retursenter. På retursetrene er der et sterkt fokus på returarbeid og kvalifiseringsprosjekter. Kvalifisering betyr at man får mulighet til å gå på kurs for å lære noe man kan få bruk for når man kommer hjem.
4. Etter endelig avslag, finnes det bare to muligheter, frivillig/assistert retur eller tvungen retur.

PP 9 - FRIVILLIG ASSISTERT RETUR

Frivillig assistert retur (VARP) betyr at familien har tatt valget om å dra hjem når dere har fått avslag på søknad om beskyttelse (asyl). Velger familien/ du frivillig assistert retur, vil dere få hjelp av den norske stat til å returnere. Norske myndigheter betaler for reisen, og en organisasjon som heter International Organization for Migration vil hjelpe dere. Mottaket kan hjelpe dere til å søke IOM om assistert frivillig retur.

IOM tilbyr assistanse for asylsøkere som ønsker å reise tilbake til sitt hjemland eller utlendinger uten en gyldig oppholdstillatelse i Norge. Det betyr at

du kan få hjelp med organisering av og penger til hjemreise, enten før søknaden om beskyttelse er ferdig behandlet, eller etter avslag på søknaden. I tillegg vil du kunne få penger til reintegrering i hjemlandet. Det betyr at du kan få noe hjelp til å etablere seg på nytt i hjemlandet. Hvor mye hjelp en får, avhenger litt av hvilket land en returnerer til.

Det IOM kan gjøre for deg er:

- Gi deg informasjon og rådgivning om frivillig retur med IOM.
- Hjelp til med å skaffe reisedokumenter.
- Planlegging av hjemreisen.
- Transport i Norge, flybillett til hjemlandet og transport i hjemlandet.
- Hjelp på flyplassen ved avgang, i transitt og ved ankomst.
- Begrenset oppfølging i hjemlandet, hvis ønskelig og nødvendig.

I tillegg til dette er det for noen land spesial avtaler hvor IOM i samarbeid med andre organisasjoner følger mer opp nå en først har ankommet hjemlandet som for eksempel informasjon og råd om hjelp til å finne seg tilrette igjen på hjemstedet, noen kan få tilbud om kurs for hvordan starte sin egen bedrift, informasjon om internasjonale- og frivillige organisasjoner og FN programmet som du kan få hjelp fra, du kan få tilbud om midlertidig overnatting når du ankommer hjemlandet før du skal dra videre til hjemstedet ditt, og videre transport til hjemstedet. Alt dette er informasjon som du får vite mer om når du/din familie har fått kontakt med IOM med en søknad om frivillig assistert retur. (Viktig at mottaket oppdaterer informasjonen slik at de stemmer overens med de ulike retur programmene som IOM har på det aktuelle tidspunkt).

Frivillig assistert retur med IOM gir forutsigbarhet for den enkelte med hensyn til reisetidspunkt. Dere vil få tid til å ta avskjed med mottaket, de andre beboerne og ansatte, lærere, klassekamerater, de dere er sammen med på fritiden, på fotball-laget eller en fritidsklubb. Det vil bli tid til å ordne praktiske detaljer som å få attester på kurs dere har deltatt på, få dokumentasjon på skolegang, helsejournaler og tid til å pakke ned eiendelene

deres og si farvel til mottaket.

Ved frivillig assistert retur med IOMs program får dere ikke gjeld til den norske stat for utgifter til uttransportering. Personer som reiser hjem med IOMs program reiser anonymt, dvs. at hjemlandets myndigheter ikke blir informert om at de som reiser har søkt beskyttelse (asyl) i Norge.

Det som er fordelen med å returnere frivillig er at det er du/familien din som har bestemt det. Det er ikke andre som har tvunget dere. Det vil føles bedre for alle. Du trenger ikke være redd for hva som skal skje da du/dere vil få hjelp hele veien. Det vil ikke være noen usikkerhet for hva som skal komme til og skje. Du/dere vil få en reiserute og pass vil du/dere får når dere kommer til Gardermoen Lufthavn. Det er du/dere som har kontrollen og ikke politiet som ved tvungen retur. Pengene dere kan få dersom dere reiser frivillig med IOM, heter reintegreringsstøtte. (her må mottaket oppdatere seg på gjeldende beløp de kan endres gå inn på www.UDI.no eller www.IOM.no)

Til kursholderne:

Informasjon til afghanere om prosjekt IRRANA (prosjektstart var 26.april 2006) Faktaark på norsk, dari og pashto ligger på UDIs hjemmesider. Se også Fakta ark om Reintegreringsstøtte på UDI sine sider.

Informasjon om Business Innovation Programs (BIP), www.bips.no. Programmet er for irakere som skal returnere til Nord-Irak.

PP 10 - TVUNGEN RETUR

Dersom dere sier nei til å reise frivillig, er det politiet som har ansvar for å sende dere ut av landet. Politiet kommer og henter dere på mottaket, og dere blir tatt med til hjemlandet med følge av politiet. Dette innebærer at dere ikke kan komme tilbake til Norge før etter 3 – 5 år. Hva er konsekvensene med å reise med tvungen retur:

- Mye usikkerhet, dere vet ikke når politiet kommer og henter dere.
- Uniformert politi vil følge dere på flyet
- Det vil være synlig at politiet er sammen med dere.
- De som jobber på flyet vil vite at dere er asylsøkere som skal sendes hjem.
- Myndighetene i ditt hjemland vil informeres om din hjemkomst.
- Dere må selv betale for reisen.
- Hvis dere ikke har penger til å betale, vil dette være penger dere skylder Norge.
- Når dere kommer hjem, vil du og din familie bli overlevert til myndighetene.

Gå i grupper og diskuter:

Hvilke råd ville du gitt en venn som har fått avslag på søknaden om asyl i Norge?

PP 11 - FORBEREDELSE TIL RETUR

Det å tenke og forberede seg til å returnere til hjemlandet er ikke lett, og for mange kan det ta lang tid å venne seg til tanken. Vi sier at det er en lang prosess. Derfor har vi valgt å forberede dere allerede nå.

Vi vet at mange barn og unge har fått venner i mottaket og på skolen der de har gått. Du kan tenke på nå hvordan du skal ta avskjed med dem hvis du må reise hjem. Kanskje det aller viktigste, er om du og familien kan fortsette å ha kontakt med gode venner i Norge etter at dere har forlatt landet.

De fleste temaer vi har tatt opp i denne sammenhengen, har handlet om å være forberedt på retur til hjemlandet. Nå mot slutten har vi tatt opp helt konkret det å planlegge en avskjed med Norge. Det handler om å forberede tankene på hjemreise og hjemkomst. Det er viktig at dere opprettholder kontakt med slekt, familie og venner, og at dere forbereder dere på at dere kanskje må reise hjem slik at dere har noen å reise hjem til.

Diskusjonsoppgave:

Hva tror dere at det er viktig å tenke over og vite noe om dersom dere skal vende tilbake?

Diskuter i gruppe og sett opp en liste på 5 punkter

PP 12 - FOKUS PÅ KVALIFISERING

Når du kommer til et annet land, lærer du mye nytt. Du vil for eksempel lære nye språk, nye måter å løse problemer og konflikter på, dere får delta i nye aktiviteter, og dere vil lære et nytt land med ulik tradisjon og kultur å kjenne. Dette er viktig kunnskap. All denne kunnskapen vil dere få med dere uansett om deres fremtid er i Norge eller i deres hjemland.

Derfor gir vi det råd at du snakker med de i mottaket, med lærerne dine og med foreldrene dine, om alt det nye du lært mens du var her i landet. Hvis du tenker på det allerede nå, kan du velge å få med deg så mye nyttig som mulig. Vi kan gi deg et tips med en gang om noe du alltid vil trenge: Bli god i engelsk!

Oppgave:

Skriv ned på et blankt ark hva du har lært til nå og hva du ønsker å lære mer om i den tiden du er i Norge. Kan du i tillegg si noe om hvordan du kan få brukt for denne kunnskapen når du kommer hjem?

Oppgave helt til slutt:

Hva kan fremtiden bringe? Hvordan få best mulig utbytte av tiden i Norge uansett hva svaret på søknaden om beskyttelse måtte bli?

Modul 4 - Retur

PowerPoint 0

Omtrent halv parten av asylsøkere får avslag

PowerPoint 1

Staten skal sikre barn tilgang til informasjon fra et mangfold av nasjonale og internasjonale kilder. Staten skal beskytte barna mot skadelig informasjon.

PowerPoint 2

Hvorfor flukt?

PowerPoint 3

Her og nå

PowerPoint 4

Framtid ?

PowerPoint 5

Snakk

PowerPoint 6

Norsk asylpolitikk

PowerPoint 7

Konsekvenser av endelig avslag

PowerPoint 8

Frivillig retur

PowerPoint 9

Tvungen retur

PowerPoint 10

Forberedelse til retur

PowerPoint 11

Fokus på kvalifisering

PowerPoint 12